

**SOSIALIDEMOKRAATTISEN
EDUSKUNTARYHMÄN**

TOIMINTAKERTOMUS

VUODEN 1992 VALTIOPÄIVILTÄ

S I S Ä L L Y S L U E T T E L O

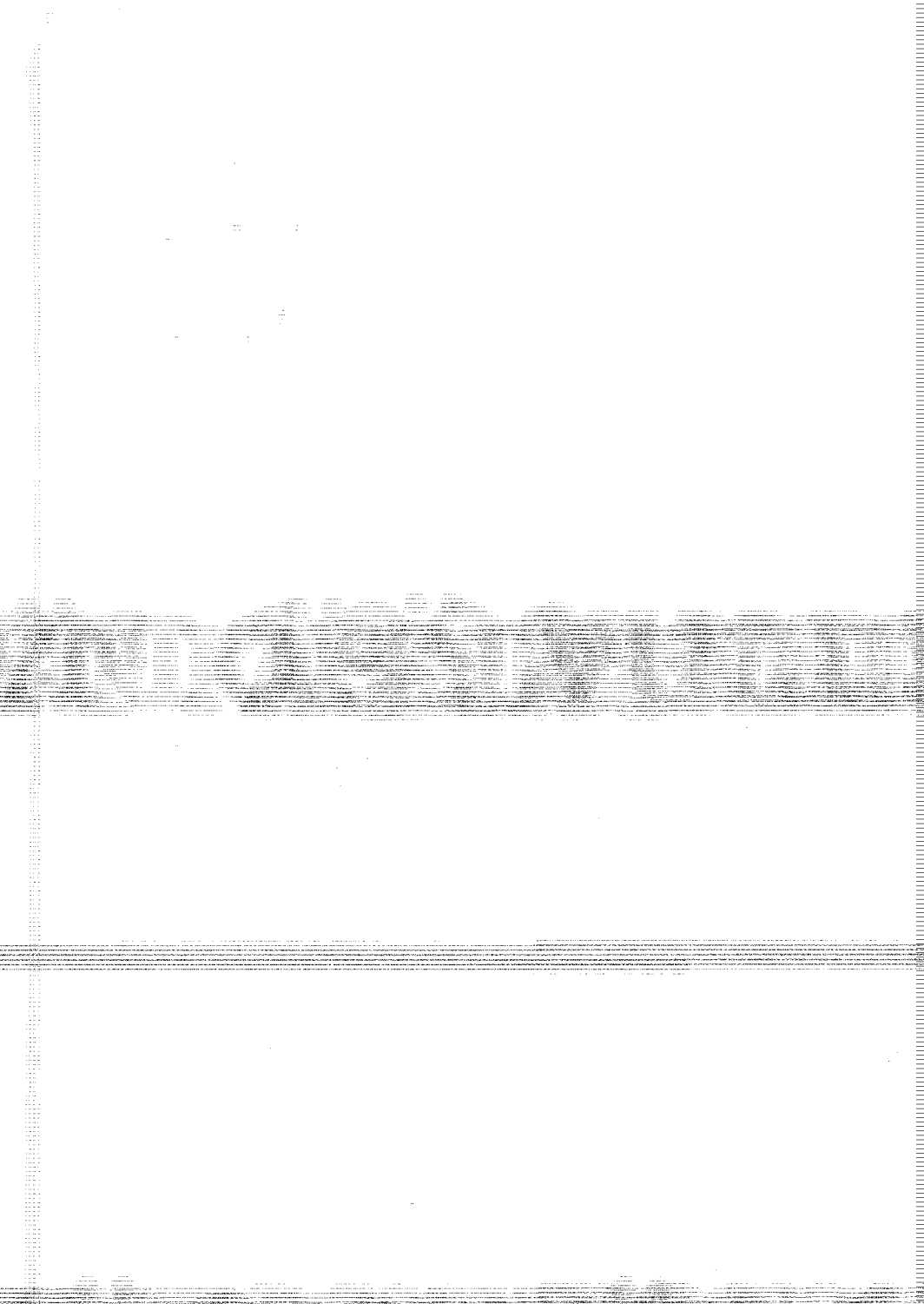
sivu

UUODEN 1992 VATTIOPÄIVILLÄ KÄSITELLYT ASIAT

Yleistä	1
Ryhmäpuheenvuorot	3
Ryhmän kannanotot ja julkilausumat	30
Ryhmän aloitteet	49
Kansainväliset yhteydet	49
Ryhmän järjestäytyminen	50
Ryhmän muu toiminta	51

SELOSTUKSIA ERÄISTÄ VALIOKUNNISSA KÄSITELLYISTÄ ASIOISTA VUODEN 1992 VATTIOPÄIVILLÄ

Perustuslakivaliokunta	53
Lakivaliokunta	56
Ulkoasiainvaliokunta	58
Valtiovarainvaliokunta	60
Talousvaliokunta	66
Hallintovaliokunta	70
Sivistysvaliokunta	74
Maa- ja metsätalousvaliokunta	75
Sosiaali- ja terveysvaliokunta	76
Työasiainvaliokunta	79
Liikennevaliokunta	82
Puolustusvaliokunta	84
Ympäristövaliokunta	85

Alkuvuonna käytyjen neuvottelujen tuloksena saatiin kaikkien merkittävimpien eduskuntaryhmien kesken aikaan sopimus, jonka pohjalta kesäkuussa 1992 tehtiin historiallinen päätös siirtyä pysyvästi nk. enemmistöparlamentarismiin. Valmisteltavaksi jäi vielä perusoikeusuu-distus. Näillä hallitusmuodon tulevilla muutoksilla korvataan aikanaan kesäkuiseen ratkaisuun sisältyvä perusturvaan liittyvä suojalauseke.

Vuoden 1992 valtiopäivillä eduskunta käsitteli Euroopan Yhteisöön liittyviä kysymyksiä selonteon ja tiedonannon yhteydessä ja Euroopan Talousaluesopimusta sen lähet- ja palautekeskusteluissa. Eduskunnan selvä enemmistö kannatti jäsenhakemuksen jättämistä Euroopan Yhteisöön liittymiseksi. Tiedonantokäsittelyn yhteydessä sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä esitti oman lausuman, koska hallituksen tiedonantotekstin katsottiin olevan puutteellisen ja yksipuolisen.

Vuoden 1993 valtion talousarvion käsittely aloitettiin syyskuussa normaalia aikaisemmin. Talousarvion käsittely saatiin päätökseen vasta vuoden 1993 alussa. Eduskunnan käsittelyyn tullut budjetti muuttui syksyn kuluessa moneen kertaan. Muutokset johtuivat mm markan kellutuksesta, hallituksen vasta lokakuussa tekemistä säästöpäätöksistä sekä työmarkkinaratkaisun viivästymisestä. Sosiaalidemokraattien talousarviolinjat kirjattiin syyskuussa julkaistuun varjobudjettiin. Yksityiskohtaiset budjettikommentit löytyvät lopullisen käsittelyn yhteydessä jätetystä vastalauseesta.

Toinen suuri eduskuntaryhmää työllistänyt asiakokonaisuus oli pääomaverouudistus. Hallituspuolueiden edustajien kyvyttömyys päätöksentekoon johti siihen, että verolakien käsittely saatiin eduskunnassa päätökseen vasta hieman ennen vuodenvaihdetta. Sosiaalidemokraatit kirjasivat omat näkemykset pääomaverouudistukseen jättämiinsä vastalauseisiin.

Eduskunta käsitteli vuoden 1992 aikana energiapolitiikkaa selonteon muodossa. Käsittely kulminoitui lokakuussa ponsiäänestyksiin, joissa ed. Vanhasen nimissä ollut ydinenergian lisärakentamista vastustava ponsi voitti ed. Rannan nimissä olleen ponnin (kts. ryhmäpuheenvuorot) ja talousvaliokunnan mietinnön. Äänestyksissä ryhmän jäsenten mielipiteet jakaantuivat.

Hallitus antoi tammikuun alussa 1993 esityksen vakuusrahostolain muutokseksi. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä oli jo elokuussa 1992 vaatinut hallitukselta nopeita toimia pankkitukilainsäädännön kuntoon saamiseksi.

Hallituksen esitys kohtasi eduskunnassa voimakasta kritiikkiä myös hallituspuolueiden taholta. Tammikuun aikana käydyissä neuvotteluissa opposition esittämä 10-kohtainen neuvotteluesitys ei saanut pääministeri Ahon taholta riittävää vastaantuloa erityisesti elvyttävien taloustoimien osalta. Pankkitukineuvottelut katkesivat tuloksettomina ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä päätti olla hyväksymättä lainmuutosta kiireellisenä.

Tämän jälkeen hallitus toi eduskuntaan vuoden 1993 I lisätalousarvion, jossa esitettiin 20 miljardin markan lainanottovaltuutta käytettäväksi pankkitukeen vuonna 1993. Eri pankkiryhmiä valiokuntakäsittelyssä esittämiin tukitarpeisiin perustuen sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä esitti tuen määräksi 15 miljardia markkaa. Ahon hallitus sai eduskuntaryhmiensä tukemana hallituksen esityksen läpi yksinkertaisella enemmistöllä.

RYHMÄPUHEENVUOROT

Vuoden 1992 budjetin palautekeskustelu alkoi 8.1.1992. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron käytti **Matti Luttinen**.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä arvosteli hallituksen budjettivalmistelua. Pääministeri oli syksyllä kehumut budjettiriihtä ennätysripeäksi, mutta budjetin eduskuntakäsittely kesti kaiken kaikkiaan lähes viisi kuukautta.

Sosialidemokraatit arvostelivat hallituksen toimetto-muutta tilanteessa, jossa työttömyysluvat lähentyivät 350.000:tta. Samoin hallituksen tavoite menojen reaali-kasvun jäädyttämisestä ei toteudu, vaan valtion menot kasvavat sosialidemokraattien arvioiden mukaan v. 1992 reaalisesti vähintään 2-3 prosenttia. Valtaosa menojen lisäyksestä on aiheutunut pakkodevalvaatiosta. Pienen lisän budjetin menoihin tuo luonnollisesti hallitus-puolueiden eduskuntaryhmien ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tekemä sopimus budjetin säästöläeistä. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on tehnyt budjet-tiin joitakin lisäyksesityksiä, mutta - päinvastoin kuin Keskustapuolue aikanaan - on samalla esittänyt myös omat supistusesityksensä.

Sosialidemokraattisessa ryhmäpuheenvuorossa edellytet-tiin pikaisen kriisiohjelman valmistelua työttömyyden vähentämiseksi. Eduskuntaryhmän mielestä kriisiohjelmaan tulee sisällyttää mm. seuraavia toimenpiteitä:

1. Talouden perusrakenteita parantavia investointeja, kuten tietoliikenne-, liikenne-, ympäristö- ja koulu-tusinvestointeja, on aikaistettava vuodelle 1992.
2. Arava- ja asumisoikeusasuntojen uustuotannon aloituk-sia on aikaistettava sekä niiden tuotantomääriä ja peruskorjauksia lisättävä siitä, mihin budjetissa on varauduttu.
3. Perustaltaan terveille ja toimintakykyisille pienille ja keskiuurille yrityksille on ryhdyttävä maksamaan tilapäisesti korkotukea tai varattava määräraha suhdan-nelainojen myöntämiseksi väliaikaisista rahoitusvaikeuk-sista selviytymiseksi.
4. Kulutuskysyntää leikkaavista ja työttömyyttä lisää-vistä rajuista veronkorotuksista on luovuttava välittö-mästi.

Sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa edellytettiin lisäksi, että hallitus esittää selkeästi eduskunnalle kantansa EY-jäsenhakemukseen. Samoin ryhmä korosti, että Suomi ei voi loputtomiin vitkutella energiaratkaisujen tekemisessä. Tehokas energian säästöohjelma on välttämätön ja vuoden 1992 aikana on ratkaistava myös energian saantiin liittyvät ongelmat.

* * *

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron EY-selontekokeskustelussa 14.1.1992 käytti **Erkki Tuomioja**. Ryhmäpuheenvuorossa arvosteltiin hallitusta mm. siitä, että selonteosta puuttuu tärkein asia eli hallituksen oma kanta suhtautumisesta Euroopan yhteisöön. Hallituksen kantaa ja hallituksen toimia tarvitaan siksi, että Suomi ei saa jäädä yhdentyvän Euroopan ajopuuksi, joka päättämättömyydellään laiminlyö etujensa vaalimisen. Hallitukselta ja eduskunnalta edellytettiin päätöstä jäsenyyden hakemisesta mieluiten helmikuun aikana.

EY-ratkaisu on Tuomiojan mukaan tehtävä tietoisena siitä, että liittyminen EY:n jäseneksi tarkoittaa merkittävintä muutosta Suomen valtiollisessa asemassa sitten itsenäistymisen. Erotuksena muista itsemääräämisoikeuttamme rajoittavista kansainvälisistä sitoumuksista tai kansainvälisten järjestöjen jäsenyydestä on EY kolmessa suhteessa poikkeava ja pidemmälle menevä:

- EY on ylikansallinen järjestö, jonka päätöksistä voi tulla jäsenmaita sitovia riippumatta jonkun jäsenmaan omasta kannasta.
- EY on evolutiivinen. Se on perustettu "alati syvenevän liiton" toteuttamiseksi eikä sen tehtävien ja toimivallan lisääntymiselle ole ennalta määrättyä rajaa.
- EY:n jäsenyys on peruuttamaton sitoumus. Rooman sopimus ei tunne eroamisen mahdollisuutta eikä mekanismia, jolla se olisi toteutettavissa.

EY-jäsenyyks merkitsisi samanaikaisesti sekä jatkuvuutta että murrosta Suomen tähänastisessa ulko- ja kauppapolitiikassa. EY:stä on kehittymässä turvallisuuspolitiikan kattava liitto. Näillä näkymin ei Tuomiojan mukaan ole mahdollista, mutta ei myöskään tarpeen, että Suomi pitäisi kiinni perinteisen puolueettomuuspolitiikkansa säilyttämisestä, eikä sitä tule asettaa ehdoksi EY:n kanssa käytävissä jäsenyysneuvotteluissa. Tärkeintä on, että vielä Maastrichtin jälkeen jäsenmaille jää riittävästi mahdollisuuksia pitää tarvittaessa kiinni turvallisuuspolitiikkansa autonomiasta. Ryhmäpuheenvuorossa korostettiin lisäksi, että Suomen tulee pitää kiinni siitä lähtökohdasta, ettei ulkopolitiikkamme määrittäminen ole EY:n kanssa neuvoteltava asia.

Pitkän reunaehdotuettelon liittäminen EY-jäsenhakemukseen ei ole realistista. Reunaehtojen asemesta on syytä puhua jäsenyyden edellytysten määrittämisestä. Meidän osaltamme kysymys on Tuomiojan mukaan vähintään yhtä suuressa määrin omista valmiuksistamme kuin neuvotteluissa ratkaistavista asioista.

EY tulee erityisesti Suomen maatalouden osalta merkitsemään koko yhteiskuntaan heijastuvaa hyvin voimakasta sopeutumista ja muutosta. Neuvotteluratkaisuilla ja siirtymäkausien pituudella on näiltä osin huomattavan suuri merkitys. Muita EY-ratkaisussa tärkeitä turvattavia asioita ovat erityisesti aluepolitiikkaan liittyvät kysymykset, sosiaaliturva ja omien edustajiemme kautta tapahtuvan kansanvaltaisen vaikuttamisen turvaaminen.

Ryhmäpuheenvuorossa korostettiin, että sosialidemokratit eivät ole yksisilmäisiä EY:n suhteen. Tiedostamme ratkaisuun liittyvät monet ongelmat ja haasteet ja olemme valmiita käsittelemään jäsenyyden haittoja avoimesti kansalaiskeskustelussa. Ryhmäpuheenvuorossa korostettiin, että EY:n jäsenyyden kautta on avattavissa enemmän kansakuntamme yhteisen menestyksen ja kansalaisten hyvinvoinnin hyväksi koituvia mahdollisuuksia li-

sääntyvänä kilpailuna, alenevina hintoina ja uusina työpaikkoina kuin mitä siitä niitä uhkaavina kustannuksina seuraa.

Tuomioja korosti, että Suomi on kaukana eurokunnosta. Sitä ei saavuteta hänen mukaansa leikkauksilla ja työttömyyden lisäämisellä. Suomi lähtee nousuun vain työnteolla ja osaamisella.

Ryhmäpuheenvuorossa todettiin, että vastuu EY-päätöksestä kuuluu luovuttamattomasti eduskunnalle. EY-sitoumusten luonteesta johtuen on kuitenkin välttämätöntä, että päätös jäsenyydestä aikanaan alistetaan neuvottelujen päätyttyä kansanäänestyksen hyväksyttäväksi tai hylättäväksi.

* * *

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän tekemästä työllisyyspoliittisesta välikysymyksestä pidettiin ryhmäpuheenvuorot 18.2.1992.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenvuoroissa vaadittiin talouden tervehdyttämistä ja suurtyöttömyyden katkaisemista. Tämä edellyttää sekä rakenteellisia uudistuksia että työttömyyttä välittömästi lieventäviä toimenpiteitä.

Eduskuntaryhmän puheenjohtaja Antti Kalliomäki korosti, että elvytyksen rahoituksessa ei ole parin kolmen vuoden aikavälillä kysymys lisärahoituksesta vaan jo päätetyn rahoituksen aientamisesta. Näin voitaisiin säästää jopa satoja miljoonia markkoja, koska laman oloissa mm. rakentamiskustannukset ovat alhaiset.

Ryhmäpuheenvuoron pitänyt kansanedustaja Reijo Lindroos totesi, että hallitus on ansioitunut vain kotimaisen kysynnän lamauttamisessa. Näin on tukahdutettu talouden elpymisen ja työllisyyden parantamisen mahdollisuudet. Lindroos vaati raippaveron välitöntä poistamista.

Sosialidemokraatit totesivat, että hallitus on osoittanut kyvyttömyytensä suurtyöttömyyden torjumisessa eikä se myöskään kykene esittämään riittäviä toimenpiteitä työllisyyden parantamiseksi. Siksi eduskunnan olisikin annettava hallitukselle epäluottamuslause.

Kalliomäen ja Lindroosin puheenvuoroissa esitettiin konkreettinen ohjelma sekä rakenteelliseksi uudistukseksi että välittömäksi työllisyyden parantamiseksi.

Talouden tervehdyttämisen kannalta välttämättömiä rakenteellisia uudistuksia ovat:

1. Euroopan yhteisön jäsenyyden ja ETA-sopimuksen toteuttaminen.
2. Päätökset energiansäästöohjelmasta sekä sen jälkeen tarvittavat päätökset mahdollisesta energiantuotannon lisäämisestä.
3. Julkisen sektorin toimintojen uudistaminen ja tehokaiden välineiden antaminen kuntien palvelutehtävän toteuttamiseen.
4. Maaseutu- ja maatalouspolitiikan uudistaminen maaseudun elinvoiman turvaamiseksi ja yleisen kustannustason alentamiseksi.
5. Elinkeinoelämän monopolisoituneen ja kartellisoituneen tuotantorakenteen purkaminen, rajasuojan asteittainen poistaminen ja kilpailulainsäädännön terävöittäminen siitä, mitä hallitus on esittänyt.
6. Pääomaverotuksen uudistaminen siten, että kunnallisten peruspalveluiden tuottamisen kannalta välttämättömät verotulot eivät vaarannu.
7. Ulkomaisten sijoitusten tarpeettomien esteiden purkaminen.
8. Työelämän uudistaminen työntekijöiden viihtyvyyden ja osallistumisen, työn tuottavuuden ja työterveyden parantamiseksi.

Välittömästi työllisyyttä parantavia elvytystoimia ovat:

1. Budjetin yhteydessä päätetyn asuntotuotannon aikaisuttaminen ja perusparannustoiminnan määrärahojen lisääminen.
2. Pienten ja keskisuurten yritysten suhdannelainojen ja korkotukien lisääminen.

3. Oppilaspaikkojen ja jatkoloukkien lisääminen ammatillisessa koulutuksessa, korkeakoulujen täydennyskoulutuksen lisääminen sekä tutkijavirkojen ja harjoittelupaikkojen lisääminen.

4. Rautateiden kehittämisinvestointien määrärahojen lisääminen ja hankkeiden aikaistaminen. Tiestön parantamiseksi suunniteltujen hankkeiden aikaistaminen. Ympäristönsuojelumäärärahojen ja energia-avustusten lisääminen.

5. Yritysten työllistämistukien lisääminen.

6. Raippaveron poistaminen ja peruskoron alentaminen.

* * *

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron EY-tiedonantokeskustelussa 16.3.1992 käytti **Liisa Jaakonsaari**.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä Suomen tulee hakea EY:n jäsenyyttä. Liisa Jaakonsaari korosti,kin ryhmäpuheenvuorossa, että Euroopan yhteisö nykyisellään ja tietysti vielä enemmän tulevassa muodossaan on meille ylivoimaisesti tärkein markkina-alue ja yhteistyösuunta. On hyvin järkevää, että me olemme mukana sen kehityksessä mahdollisimman täysivaltaisesti.

Ryhmäpuheenvuorossa korostettiin, että hallitus on tiedonannollaan, joka ei sisällä reunaehdoja EY:lle vaan eduskunnalle, tehnyt kyseessä olevasta Suomen historian merkittävimmästä ratkaisusta sisäpoliittisen kiista- ja luottamuskysymyksen. Liisa Jaakonsaari korostikin, että hallituksen tiedonannossa kiinnitetään sinänsä aivan oikein myös jäsenyyden haittapuoliin, mutta vain yhden ammatin ja kansanosan näkökulmasta.

Esimerkkinä laajemmasta näkökulmasta hän mainitsi yksinhuoltajaäidin reunaehdot EY-jäsenyydelle:

- turvataan päivähoitopalvelut ja parannetaan lastenhoidopalveluiden saatavuutta myös iltaisin ja viikonloppuisin

- turvataan maksuton kouluruokailu ja kouluterveydenhuolto
- parannetaan työterveyshuoltoa ja kuntoutusta sekä kehitetään joustavia eläkejärjestelmiä
- turvataan ansiotason romahtamisen estävä perusturva sairauden ja työttömyyden varalta
- jatketaan työelämän uudistamista siten, että kehitetään työntekijöiden ja yritysjohton vuorovaikutukseen perustuvia johtamisenetelmiä
- parannetaan tasa-arvo- ja työlaainsäädäntöä syrjinnän estämiseksi ja samapalkkaisuuden saavuttamiseksi, ja
- turvataan aikuisopintojen tuen taso sekä lisätään mahdollisuuksia yhdistää koulutus ja työ.

Ryhmäpuheenvuorossa korostettiin, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei ole hallituksen kanssa eri mieltä itse jäsenyyshakemuksesta, sen pääasiallisista perusteluista, Suomen ulkopoliittisesta peruslinjasta eikä siitä, että jäsenyysneuvottelujen tulos on alistettava neuvoa-antavaan kansanäänestykseen ennen lopullisen päätöksen tekemistä. Sen sijaan hallituksen taholta ruokittu erimielisyys johtaa siihen, että eduskunta ajautuu itse pääasian kannalta arveluttavaan äänestyslanteeseen, joka koskee ainoastaan nk. kansallisia toimenpiteitä.

Socialidemokraattinen eduskuntaryhmä esitti perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

"Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen ja toteaa, että Suomen tulee hakea Euroopan yhteisön jäsenyyttä.

Suomen itsenäisyyden ja hyvinvoinnin turvaaminen sekä kansalaisten työllisyyden, sosiaaliturvan ja palveluiden ylläpitäminen ja parantaminen edellyttävät kansantalouden kehityksestä huolehtimista. Siksi on välttämätöntä, että Suomen talouselämällä on päämarkkina-alueellaan yhdenvertaiset toimintaedellytykset kilpailijoidensa kanssa. Ympäristöongelmien ylikansallinen luonne edellyttää valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä niiden ratkaisemiseksi. EY-jäsenyys tarjoaa Suomen kansalaisille ja suomalaisille yhteisöille tasavertaiset mahdollisuudet osallistua myös tutkimus-, koulutus-, kulttuuri- ja muuhun yhteistyöhön.

Yhteisön jäsenenä Suomi voi tasavertaisesti osallistua päätöksentekoon kaikilla yhteisön toimialoilla sekä vaikuttaa Euroopan yhteisön ja koko Euroopan tulevaan kehitykseen täysivaltaisesti. Osallistumalla päätöksentekoon voimme pohjoismaisen yhteiskuntamallin pohjalta edistää täystyöllisyyteen tähtäävää, kestävään kehitykseen perustuvaa ja sosiaalisen turvallisuuden varmistavaa talouspolitiikkaa sekä kehittää korkeaa normitasoa ympäristönsuojelussa, kuluttajansuojassa, työsuojelussa, työelämässä, tasa-arvopolitiikassa ja sosiaaliturvassa.

EY:n jäsenenä Suomen tulee toimia avoimen, taloudellista ja poliittista turvallisuutta lisäävän sekä jäsenmaiden turvallisuuspoliittisia perusratkaisuja kunnioittavan yhteisön kehittämiseksi. Jäsenyys parantaa Suomen mahdollisuuksia edistää monipuolista yhteistyötä Pohjois-Euroopan ja Itämeren alueella.

Perusetujensa mukaisesti Suomi toimii kansainvälisen yhteistyön hyväksi ja pyrkii kaikissa oloissa säilyttämään hyvät naapurisuhteensa.

Suomi tukee Etykin periaatteiden kuten ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion vahvistamista ja yhtenäisen Euroopan rakentamista. Muuttuneessa Euroopassa, jossa ei ole enää kylmän sodan kahtiajakoa, Suomen puolueettomuuden ydintä voidaan luonnehtia sotilaalliseksi liittoutumattomuudeksi ja itsenäiseksi puolustukseksi. Tämän politiikan keskeinen tavoite on Pohjois-Euroopan vakauden ja turvallisuuden ylläpitäminen ja vahvistaminen. Tätä tavoitetta tukevat naapuruussuhteiden kehitys Venäjän kanssa, Pohjoismaiden yhteistyön vahvistuminen sekä Itämeren yhteistyön luominen.

Eduskunta edellyttää, että EY-jäsenyyteen sopeutumista helpotetaan lisäksi seuraavilla kansallisilla toimenpiteillä:

Valtiosääntöä uudistetaan siten, että eduskunnan asema turvataan ja että sen vaikutusmahdollisuuksia EY:n lainsäädännön valmistelussa ja normeista päätettäessä vahvistetaan. Eduskunnan sisäistä päätöksentekoa uudistetaan. Eduskunnan ja hallituksen vuorovaikutusta sekä eduskunnan tietojensaantioikeutta lisätään. EY-asioita koskevassa päätöksenteossa vahvistetaan parlamentarismin.

Taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset sekä ympäristöön liittyvät oikeudet turvaava perusoikeusuu-distus ja enemmistöparlamentarismiin siirtyminen toteutetaan mahdollisimman nopeasti.

Jäsenyyshakemuksen yhteydessä valtiolta sitoutuu kansalaisten toimeentulon, sosiaaliturvan ja hyvinvointipalveluiden turvaamiseen sekä talouden tasapainoon tähtäävään talouspolitiikkaan, jonka yksi keskeinen tavoite on korkea työllisyys. Samalla toteutetaan laaja talous- ja yhteiskuntapoliittinen ohjelma, joka johtaa talouden rakenteiden uudistumiseen kestäväällä tavalla.

Koulutusta ja tutkimusta kehitetään kansainvälistymis- ja rakennemuutostarpeita paremmin vastaaviksi. Investoinnit talouden perusrakenteen uudistamiseksi suunnataan tukemaan koko maan talousalueiden elinvoimaisuutta ja erityisesti pientä ja keskisuurta yritystoimintaa. Talouden toiminnan turvaamiseksi huolehditaan hyvinvointipalveluiden saatavuudesta maan kaikissa osissa.

Kilpailulainsäädäntö saatetaan EY:n normien tasolle jo ennen jäseneksi liittymistä monopolien ja kartellien purkamiseksi sekä määräävän markkina-aseman väärinkäytön ehkäisemiseksi.

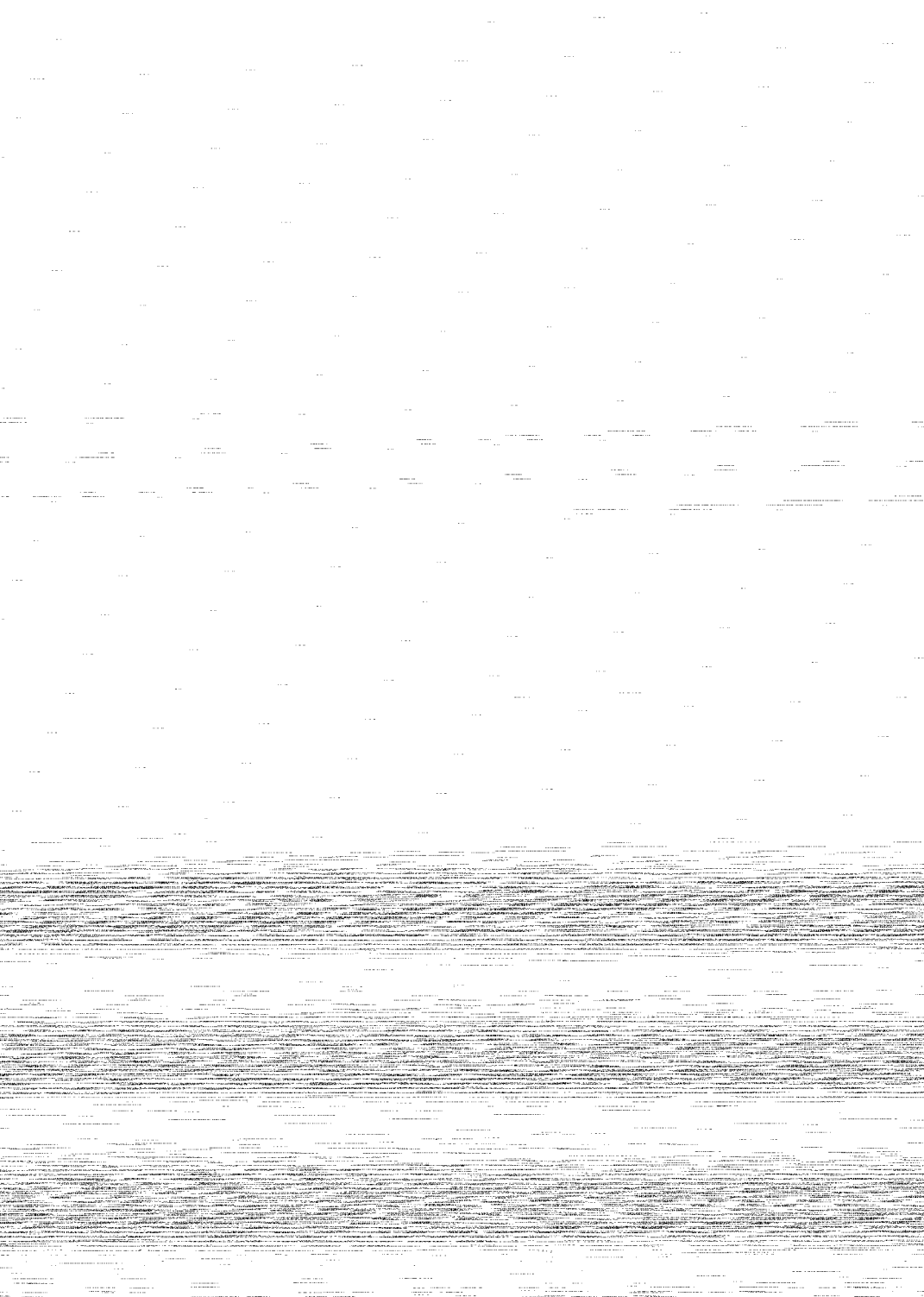
Verotusta uudistetaan siten, että se kannustaa yrittämiseen ja työntekoon. Kansalaisten erilainen maksukyky on edelleenkin otettava huomioon mitoitettaessa verotuksen tasoa. Verotuksella tulee edistää ympäristönsuojelua, taloudellista tasa-arvoa sekä yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta.

Itämeren liikenteen tehokkuus on edellytys Suomen yhteyksille muuhun Eurooppaan. Samanaikaisesti liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiä kehitetään myös Suomen lähialueille, erityisesti Baltian maihin, Kuolaan, Karjalaan ja Pietarin alueelle.

Ympäristönsuojelu edellyttää kansainvälistä yhteistyötä paitsi EY:n myös lähialueiden kanssa. Samalla harjoitetaan aktiivista ja Suomen luonnon poikkeuksellisen haavoittuvuuden huomioon ottavaa kansallista ympäristöpolitiikkaa. Säädetään pohjoismaisen esimerkin mukaisesti kattava ympäristönsuojelulaki sekä länsieurooppalaisen mallin mukainen rantalaki, jolla uudisrakentamista rannoille rajoitetaan.

Nykyisen kaltaisesta maatalouspolitiikasta siirrytään aloitteellisuutta, yritteliäisyyttä ja ympäristönsuojelua kannustavaan maaseutupolitiikkaan, jonka tuloksena syntyy edellytykset taloudellisesti terveelle maataloudelle, uudelle yrittäjätoiminnalle, turvataan maaseudun elinkeinojen harjoittaminen ja säilytetään maaseutu elinvoimaisena. Maatalouden ja elintarviketalouden sopeuttaminen välttämättömiin muutoksiin aloitetaan välittömästi, jotta muutokset voivat tapahtua hallitusti. Ylituotannosta on päästävä eroon jo ennen EY:n jäseneneksi liittymistä.

Väistämättömät rakennemuutokset toteutetaan turvallisesti ottaen inhimilliset näkökohdat huomioon. Tämä edellyttää aktiivista työvoima-, koulutus- ja kulttuuri-politiikkaa, joka tukee erityisesti heikoimmassa asemassa olevien edellytyksiä käyttää hyväkseen uusia avautuvia mahdollisuuksia. Rakennemuutosten kielteisten vaikutusten ehkäiseminen edellyttää myös palkansaajan perusturvan kehittämistä. Sosiaaliturvan rahoitus varmistetaan.

menestyksiin on luettava se tapa, jolla Suomi syksyllä 1990 purki paineet yya-sopimuksen muuttamiseen tulkitsemalla yksipuolisesti Saksaa koskevat sopimuskohdat vanhentuneiksi. Varovainen linja palkittiin, kun yya-sopimus lopulta siirrettiin historiaan Neuvostoliiton aloitteesta ja korvattiin uudella sopimuksella Venäjän kanssa.

EY:n jäseneksi siirtyessään Suomi ei käänneä selkäänsä Venäjälle. Suomi ajaa ensi sijassa omia etujaan tilanteessa, jossa kaksi kolmannesta ulkomaankaupasta parin vuoden kuluttua suuntautuu Euroopan yhteisöön ja vain muutama prosentti Venäjälle. Neuvostoliitto tunnusti EY:n jo vuonna 1988. Venäjä ja Itä-Eurooppa ankkuroituvat nyt Euroopan yhteisöön, Euroopan vahvimpaan yhteistyörakenteeseen.

Lipponen korosti, että EY:ssä Suomi osallistuisi yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ja sitoutuisi noudattamaan yhteisiä päätöksiä. EY voi kuitenkin hyväksyä sen, että Suomella on omat elintärkeät etunsa lähiympäristössään ja Suomen ulkopolitiikassa säilytietty jatkuvuus. Lipposen mukaan EY:n jäsenyys velvoittaa Suomen toimimaan entistäkin voimakkaammin rauhan ja vakauden vahvistamiseksi lähialueillamme.

* * *

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron energiapolitiittisessa selontekokeskustelussa 8.4.1992 käytti kansanedustaja **Antero Kekkonen**. Hän totesi, että hallituksen selonteon linjaukset eivät kelpaa päätöksen pohjaksi. Sosialidemokraatit kaipaavat Kekkonen mukaan pitkälle kantavia, rohkeita ratkaisuja.

Sosialidemokraatit edellyttivät ryhmäpuheenvuorossaan, että hallitus pikaisesti esittää konkreettiset toimet energiansäästön toteuttamiseksi. Samoin hallituksen on käytävä kevätkauden aikana tiiviit neuvottelut Ruotsin

ja Norjan kanssa maakaasuvaihtoehtoon toteuttamismahdollisuuden ja hinnan selvittämiseksi.

Kekkonen totesi, että mikäli hallitus esittää ydinvoimalan rakentamista, arvioi sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä esitystä erityisesti energiansäästöohjelman pohjalta. Eduskuntaryhmä asettikin ydinvoiman lisäämiselle selviä turvallisuutta lisääviä ehtoja.

Suomen on Kekkonen mukaan oltava valmis sopimaan välittömästi tarpeellisista korjaustoimista ehtisen Neuvostoliiton alueen ydinvoimalaitoksissa. Tarvittaviin investointeihin olisi saatava rahoitusta myös ulkomailta. Kekkonen esitti, että Suomen on pyrittävä näiden valtioiden kanssa sellaiseen energiayhteistyöhön, että ne voisivat luopua tekniikaltaan vanhentuneiden voimaloiden käytöstä.

* * *

Socialidemokraattisen eduskuntaryhmän ensimmäisen allekirjoittajan puheenvuoron eduskuntaryhmän tekemässä koulutuspoliittisessa välikysymyskeskustelussa 3.6.1992 käytti **Antti Kalliomäki** ja ryhmäpuheenvuoron kansanedustaja **Marja-Liisa Tykkyläinen**.

Molemmissa puheenvuoroissa korostettiin, että välikysymyksen kohteena oleva asia on painavin mahdollinen: Käsiteltävä aihe on Suomen tulevaisuuden keskeisin menestystekijä, jota nyt uhkaa kurjistuminen. Puheenvuoroissa korostettiin keskeisenä uhkatekijänä lasten ja nuorten eriarvoisuuden lisääntymistä. Kalliomäki korosti, että hallituksen säästöpäätökset merkitsevät vääjäämättä suurempia luokkakokoja, aterija- ja muiden etujen leikkaamista sekä paluuta lukukausimaksuihin. Ne merkitsevät tehottomampaa opetusta, koululaisten kastijakoa ja kaksinkertaista koulutusveroa lapsiperheille.

Kalliomäki esitti Tykkyläisen kannattamana epäluottamuslausetta hallitukselle. Epäluottamuslauseen mukaan hallitus on epäonnistunut ohjelmansa mukaisessa koulutuspolitiikan toteuttamisessa ja saattanut opetustoimen leikkauksillaan Suomen tulevaisuuden uhan alaiseksi.

Marja-Liisa Tykkyläinen korosti puheenvuorossaan, että hallituksen koulutuspolitiikka on käytännössä hallitusohjelman ja eduskunnan syksyllä 1990 koulutuspoliittisen selonteon yhteydessä ilmaiseman kannan vastainen. Tykkyläinen korosti, että ajankohta vaatisi ennen kaikkea erityistä panostusta koulutukseen. Korkea koulutustaso parantaisi kansallista valmiuttamme uusissa tilanteissa ja olisi kilpailutekijä sekä väylä kansainvälistymiselle.

Hajautettaessa koulutuspolitiikan päätösvaltaa olisi tavoitteiden selkeä määrittäminen entistäkin tärkeämpää, koska tavoitteet ovat nyt tärkein koulutuksen valtakunnallinen ohjauskeino. Tykkyläisen mukaan opetusministerin tulisi "normaaleissakin" oloissa ilmaista valtakunnalliset tavoitteet selkeästi ja näissä "poikkeusoloissa" se olisi aivan välttämätöntä.

Sosialidemokraattisessa ryhmäpuheenvuorossa korostettiin, että opetustoimen säästöissä on tärkeysjärjestyksen oltava selvillä. Ensisijaista on opetuksen sisältö, saatavuus ja laatu. Ne eivät sosialidemokraattien mukaan saa olla säästökohteita. Sen sijaan toimintoja olisi mahdollista järkeistää ja samalla säästää pidemmällä tähtäyksellä muuttamalla rakenteellisia tekijöitä.

* * *

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron EY-selonteon palautekeskustelussa ja ETA-sopimuksen lähetekeskustelussa 16.6.1992 käytti kansanedustaja **Tarja Halonen**. Puheenvuorossa todettiin, että Euroopan yhdentymisen suunta ja vauhti ovat avoimia kysymyksiä.

Lähentymishankkeet voivat pysähtyä taikka hidastua merkittävästi, ellei nyt syntynyttä hämmennyksen tilaa voida EY:n sisällä ratkaista nopeassa tahdissa.

Tarja Halonen korosti, että on oikeastaan vain kaksi varmaa asiaa. Ensimmäinen on se, että Euroopan kansallislisvaltiot eivät voi järjestää talouttaan toisistaan riippumatta. Toinen suhteellisen varmana pidetty asia on se, että Euroopan yhdentyminen taloudessa, politiikassa ja muillakin alueilla pysyy monimuotoisena. Kaikkea toimintaa ja kaikkia Euroopan valtioita ei kyetä kytke-mään suunniteltuun Euroopan unioniin.

Ryhmäpuheenvuorossa korostettiin, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla säilyy erilaisten yhteisöjen moninaisuus. Taloudellinen yhdentyminen tapahtunee erilaisten sopimus- ja liitännäisjärjestelyjen kautta. Euroopan neuvoston asema säilynee myös tärkeänä. Suomi on tässä eurooppalaisessa integraatiossa aktiivisesti mukana. Jäsenyyshakemuksen jättäminen ja sen yhteydessä annettu lupaus sitoutua EY:n Maastrichtin huippukokouksen tuloksiin on avannut tien Suomen osallistumiselle Euroopan ja EY:n tulevaisuudesta käytävään keskusteluun.

Euroopan yhteisöä käsittelevässä puheenvuoron osassa Halonen korosti, että sosialidemokraattinen puolue tukee voimakkaasti ulkoasiainvaliokunnan kantaa, jossa edellytetään, että neuvoteltu jäsenyyssopimus alistetaan Suomessakin neuvoa antavaan kansanäänestykseen.

Sosialidemokraattisessa puheenvuorossa korostettiin, että ETA-sopimus on hyvä ja turvallinen väylä eurooppalaiseen integraatioon. ETA-sopimus avaa Suomelle pääsyn Euroopan sisämarkkinoille ja avaa myös Suomen ovet ulkomaalaisille sijoituksille, joita kipeästi juuri nyt kaipaamme. ETA-sopimus tarjoaa meille myös väylän, joskin jäsenyyttä heikomman, osallistua meihin joka tapauksessa vaikuttavien EY:n normien säätämiseen.

Tarja Halonen totesi, että puolueettomuus on ollut hyvin keskeinen ja vakiintunut osa Suomen ulkopoliittista linjaa viime vuosikymmeninä. Samalla hän totesi, että puolueettomuuspolitiikka voi sisältönsä puolesta muuttua ulkopuolisessa maailmassa tapahtuvien muutosten mukana. Puolueettomuudesta jää jäljelle sen ydin: pysyttäytymisen sotilasliittojen ulkopuolella. Siitä kiinni pitämisen uudessakin tilanteessa merkitsee pitäytymistä sodanjälkeisen ulkopoliittikan keskeisessä opetuksessa eli siinä, että Suomen turvallisuuskysymyksen ratkaisussa nojaututaan hyviin naapuruussuhteisiin, ulkopoliittikkaan ja kansalliseen puolustukseen.

Suomi ei siten hae EY:stä tai tulevasta Euroopan unionistakaan ratkaisua turvallisuusongelmaan - muutoin kuin ehkä välillisesti siltä osin kuin se luo yleistä vakautta Eurooppaan, ja siltä osin kuin EY-integraatio lujittaa EYK-perusteista turvallisuusarkkitehtuuria.

Sosialidemokraattien mielestä Suomen Eurooppa-strategian tavoitteena on oltava työttömyyden poistaminen ja hyvinvointiyhteiskunnan kehittäminen.

Tarja Halonen korostikin, että on ymmärrettävä, että Euroopan yhdentymisen varjolla käynnistetty hyökkäys hyvinvointiyhteiskuntaa vastaan kääntyy itseään vastaan monellakin tapaa. Se murentaa Suomen talouden todellisia kilpailuetuja. Se kääntää yleisen mielipiteen integraatiopyrkimyksiä vastaan. Se on politiikkaa, joka poikkeaa pohjoismaisesta, perinteisesti työllisyyttä korostavasta talouspolitiikasta, vaikka pohjoismaisessa yhteistyössä Suomi on antanut sille tukensa. Se on myös politiikkaa, joka on jyrkässä ristiriidassa niiden eurooppalaisten pyrkimysten kanssa, joilla EY ja sen jäsenmaat käyvät suurten tulevaisuuden ongelmien kimppeun.

Sosialidemokraattisessa ryhmäpuheenvuorossa korostettiin perusoikeusuudistuksen merkitystä. Ulkoasiainvaliokunnan mietintöön viitaten Tarja Halonen totesi, että EY-lain-

säädännön ensisijaisuus ulottuu kaiken kotimaisen lain-säädännön yli, lukuun ottamatta perusoikeuksia. Varsinkin EY:n jäsenyyden mahdollisesti toteutuessa olisi korkea aika saattaa perusoikeussäädöksemme modernille eurooppalaiselle tasolle.

* * *

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ensimmäisen allekirjoittajan puheenvuoron työttömyyttä koskevassa välikysymyskeskustelussa 24.9.1992 käytti ryhmän puheenjohtaja **Antti Kalliomäki**. Kysymyksessä oli järjestyksessä toinen sosialidemokraattien tekemä välikysymys hallituksen työllisyyspolitiikasta.

Kalliomäki viittasi työministeri Kanervan keväisessä välikysymyskeskustelussa käyttämään puheenvuoroon, jossa tämä oli tilastotietoihin ja ennusteisiin vedoten ilmoittanut, että käänne parempaan työllisyys- ja taloustilanteeseen oli jo tapahtunut. Kalliomäen mukaan nyt tiedämme, mitä tapahtui. Viennin vetoon, kansainvälisen talouden nousuun ja kotimaisiin rahoitusehtoihin, siis pankkien elpymiseen perustunut talouspolitiikka on haaksirikossa. Työttömyys lähentelee 400.000:tta, nuorista joka neljäs on kohta kortistossa, markka kelluu ja valtion velkataakka kasvaa 2 miljardilla markalla joka viikko.

Sosialidemokraattien mielestä Suomi selviää työttömyys- ja velkakurimuksesta vain yhteen hiilleen puhaltamalla ja tunnustamalla tosiasiat toiminnan lähtökohdiksi. Sosialidemokraattien talouspoliittinen vaihtoehto ankkuroituu Kalliomäen mukaan siihen tosiasiaan, että terveen kehityksen pohjaksi on aikaansaattava poliittisten päättäjien ja työmarkkinajärjestöjen sekä rahapolitiikasta vastaavan Suomen Pankin yhteisvoimin kattava talouden eheytystratkaisu. Vain useampivuotinen talouden vakautus, johon kaikki osapuolet osallistuvat, antaa perustan

talouden tervehdyttämiseksi ja palauttaa ihmisten kadonneen uskon päätöksentekoomme.

Kalliomäen mukaan sosialidemokraattisen vaihtoehdon painokkain sisältö on toimenpiteissä, joilla työttömyys- ja velkakierre pysäytetään ja maa saatetaan asteittain terveen kehityksen tielle.

Budjettipolitiikassa se tarkoittaa sisällöllistä painopisteen muutosta käyttömenoista ja tukiautomatiikasta koulutukseen ja työllisyyttä lisääviin elvyttäviin investointeihin. Se tarkoittaa hinta- ja kustannuspaineita purkavia päätöksiä kaikilla tasoilla. Se tarkoittaa usealle vuodelle aikaansaattua julkisten menojen säästöohjelmaa, jonka lähtökohtana ovat yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteutuminen, ihmisten perusturvallisuuden takaavien palvelujen ylläpitäminen ja kunkin kansalaisryhmän kestokyvyn mukainen osallistuminen säästöihin.

Puheenvuorossa korostettiin, että hallitus on toistuvasti laiminlyönyt työllisyyden hoidon ja hallitus ei ole esittänyt toimenpiteitä, joilla oleellisesti lievennettäisiin työttömyyttä, erityisesti nuorisotyöttömyyttä.

Socialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron työttömyyttä koskevassa välikysymyskeskustelussa 24.9.1992 käytti kansanedustaja Jouni Backman. Backman syytti hallitusta erityisesti saamattomuudesta omien ohjelmiensa toteuttamisessa; itse asiassa sosialidemokraattien monet esitykset ovat olleet lähempänä hallitusohjelman tavoitteita kuin hallituksen omat toimenpiteet.

Jouni Backman korosti, että hallitus luopui keväällä työllisyyslain mukaisesta työllisyyden hoidon tavoiteohjelman tekemisestä ja ilmoitti korvaavansa sen työllisyyslisäbudjetilla. Backmanin mukaan tuo lisäbudjetti

oli kaikkea muuta kuin työllisyyttä parantava. Toteutetut leikkaukset päivittäin heikkensivät tilannetta entisestään.

Jouni Backman korosti, että maamme kansainvälistyminen ei saa tarkoittaa sitä, että nuoret pakotetaan muuttamaan täältä työn tai opiskelupaikan puuttumisen vuoksi. Backman korostikin, että koulutuspaikoilla olisi ollut kysyntää: esim. vuoden 1992 yhteishaussa ilman koulutuspaikkaa jäi noin 60.000 nuorta. Monet kunnat ovat lopettaneet 10-luokkia säästötoimenpiteenä. Tämän seurauksena on menetetty useiden tuhansien 16-vuotiaiden luottamus tähän yhteiskuntaan. Hallitus on omilla aikaisemmillä päätöksillään vähentänyt yhteensä 11.500 ammatillista aikuiskoulutuspaikkaa - nyt se esittää 8.000 uutta vastaavaa paikkaa ensi vuodelle suurena saavutuksena.

Backman korostikin, että sosialidemokraatit olivat viimeksi syyskuun alussa esittäneet 70.000 uuden työ- ja koulutuspaikan luomista.

* * *

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron budjetin lähetekeskustelussa 9.10.1992 käytti ryhmän puheenjohtaja Antti Kalliomäki. Puheenvuorossaan hän joutui toteamaan, että hallituksen talouspolitiikan tukijalat ovat muodostuneet savijaloiksi. Hallituksen mainostama viennin veto vaikuttaa kohtalokkaan hitaasti. Toiseksi hallitus on luottanut, että miljardit veromarkat nostavat pankit jaloilleen ja että ne puolestaan saavat rahoituslamassa kituvaan kotimarkkinateollisuuden vauhtia. Luottolama on kuitenkin ja pysyy.

Kalliomäen mukaan vähimmäisvaatimus onkin, että hallitus antaa viipymättä eduskunnalle tiedonannon, jossa se tekee selkoa uudesta talouspoliittisesta tilanteesta ja tarjoaa eduskunnalle mahdollisuuden ottaa kantaa paitsi

itse tilanteeseen, myös hallituksen eduskunnassa nauttimaan luottamukseen.

Sosialidemokraattien esittämän talouspoliittisen linjan keskeisiä tavoitteita Kalliomäen mukaan ovat:

- hinta- ja kustannustason nopea laskeminen,
- yritystoiminnan ja teollisuuden rakenteemme monipuolistaminen,
- vientiteollisuuden tuotanto-osuuden vahvistaminen ja tuottavuuden lisääminen,
- julkisten menojen tasapainottaminen noin 40 %:iin suhteessa bruttokansantuotteesta siten, että kansalaisten perusturvallisuuden takaava palvelujärjestelmä kyetään ylläpitämään.

Kalliomäki totesi, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä esittää oman vastineensa hallituksen budjettilinjalle ja keskeisimmät muutosvaatimukset ensi vuoden talousarvion sisältöön ovat seuraavat:

- Budjetin painopiste muutetaan budjetin sisäisillä siirroilla taloutta elvyttäväksi.
- Investointimenoja lisätään noin miljardilla markalla hallituksen esitykseen nähden. Näillä varoilla rahoitetaan uusia ympäristönsuojelu- ja energiainvestointeja, liikenneinvestointeja, asuntotuotantoa sekä asuntojen ja koulurakennusten perusparannuksia. Talouden perusrakennetta parannetaan ja uusia työpaikkoja syntyy noin kymmenentuhatta.
- Opetusministeriön hallinnonalalla luovutaan koulutusmäärärahojen silmittömästä leikkaamisesta ja luodaan 18.000 uutta koulutuspaikkaa.
- Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen sekä työharjoitteluun, oppisopimukseen ja harkinnanvaraiseen työllistämiseen siirretään määrärahoja siten, että saadaan 20.000 uutta aikuiskoulutuspaikkaa ja 25.000 työ- ja harjoittelupaikkaa.
- Sosialidemokraattien ehdottamilla toimenpiteillä voidaan sijoittaa yli 70.000 ihmistä työttömyyskortistosta työhön ja koulutukseen. Työttömyysaste alenisi noin 2,5 prosenttiyksiköllä ja työttömyysturvan määrärahoja tarvitaan noin 2,5 miljardia markkaa vähemmän kuin mitä hallitus esittää.

- Sosialidemokraattien esittämää työllisyys- ja koulutusohjelmaa ei voida rahoittaa vain työttömyysturvamenoin. Tarvitaan myös muita säästöjä.

- Muutoinkin välttämätöntä maatalouden vientitukijärjestelmän purkamista on nopeutettava. Puolustusmenot on sidottava 1,5 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tuotavuudeltaan kyseenalaisista aluepoliittisiin perustein jaettavista tuista on rahaa siirrettävä perusrakenninvestointeihin.

Lisäksi sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä esittää, että raippaverosta luovutaan kokonaisuudessaan. Sen tuotto korvataan suurten talletusten varallisuusverotuksella, talletusten lähdeveron lievällä kiristämisellä ja lieventämällä metsäverotusta vähemmän kuin hallitus esittää.

* * *

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron ETA-ratifiointikeskustelussa 22.10.1992 käytti kansanedustaja **Paavo Lipponen**. Puheenvuorossaan hän mm. totesi, että valmista ETA-sopimusta käsiteltäessä voidaan todeta, että se ei poliittisilta puitteiltaan vastaa alkuperäistä ajatusta. EFTA-maat hyväksyvät EY:n tähänastisen lainsäädännön jatkossakin käytännössä sellaisenaan ehkä 90 % tulevasta lainsäädännöstä, mutta ne eivät saa EY:n rinnalla likimainkaan tasavertaista asemaa ETA:n päätöksenteossa.

Lipposen puheenvuorossa korostettiin, että neuvottelutuloista on pidettävä olosuhteisiin nähden tyydyttävänä. EY:n ja EFTA:n kattavat sisämarkkinat syntyvät niistä koituvine dynaamisine kasvu- ja tehokkuusvaikutuksineen. EFTA-maat pääsevät vaikuttamaan EY:n päätöksentekoon sen valmisteluvaiheessa.

Puheenvuorossa korostettiin, että sopeutuminen ETA-sisämarkkinoiden kiristyvän kilpailun ympäristöön ei tule olemaan helppoa. Me tarvitsemme paikan EY:n ykkösluokassa, ei sen takia, että EY niin edellyttää, vaan

siksi, että vain saattamalla talous tasapainoon Suomessa saadaan aikaan kauan kaivattu rakennemuutos. Se tarkoittaa Lipposen mukaan vapautumista suljetusta taloudesta ja puutalouden devalvaatiokierteestä, siirtymistä tietoa ja taitoa hyödyntävään, tukiaisivapaata pientä ja keskisuurta yritystoimintaa suosivaan yhteiskuntaan. Talouden suljetun sektorin sopeuttamista olisi kiirehdyttävä, jotta mahdollinen EY-jäsenyys ei tulisi liian suurena järkytyksenä.

Ryhmäpuheenvuorossa korostettiin, että Suomi ei hae EY:n jäsenyyttä saadakseen sotilaallisia turvallisuustakeita. Sellaisia EY ei halua tarjota eikä kykene tarjoamaan. Lipposen mukaan on täysin paikallaan, että ulkoministeriössä selvitetään tulevaisuuden turvallisuuspoliittisia vaihtoehtoja, naulaamatta seinälle mitään nimenomaista uhka- tai kauhukuvaa mistään ilmansuunnasta. Sellaisilla uhkakuvilla on hänen mukaansa taipumus muuttua todellisuudeksi.

Puheenvuoron lopussa korostettiin eduskunnan aseman vahvistamista. Lipposen mukaan hallituksen tulee konsultoida eduskuntaa sellaisissakin tärkeissä ETA-asioissa, jotka muodollisesti kuuluvat sen omaan päätösvaltaan. Hänen mukaansa olisikin harkittava sitä, että kaikki yhdyntymisasiat annettaisiin ennakollisesti tiedoksi eduskunnalle.

* * *

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron energiapoliittisen selonteon palautekeskustelussa 28.10.1992 käytti kansanedustaja Jussi Ranta. Puheenvuorossaan hän arvosteli voimakkaasti hallitusta kykenemättömyydestä tuoda eduskuntaan selviä energiapoliittisia linjaratkaisuja. Hallitus oli huhtikuussa 1991 asettanut tavoitteensa energiapolitiikalle ja luvannut eduskunnalle selonteon asiasta. Tasan vuosi tavoiteasettelun jälkeen hallitus toi selontekonsa eduskuntaan. Nyt

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
84

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron tasa-arvoselontekokeskustelussa 4.11.1992 käytti **Liisa Jaakonsaari**. Puheenvuoronsa aluksi Jaakonsaari kysyi, onko maailman naisvaltaisimman parlamentin luottamusta nauttiva hallitus ja ennen kaikkea sen naisministerit tietoisia siitä miesprojektista, jolla naisia ajetaan hellan ja hallituksen väliin. Jaakonsaari korostikin, että tämä on hänen mielestään selontekokeskustelun ydinkysymys.

Jaakonsaari korosti, että Esko Ahon hallitus on toiminut tasa-arvolain vastaisesti: Vanhempainrahan leikkaukset ja päätös vanhempainrahan määräytymisestä pienempituloiden vanhemman tulojen mukaan, päivähoiton romutuspäätökset, terveydenhuollon kiristynyt maksupolitiikka, koulutukseen liittyvät heikennykset - naisten kasvavasta työttömyydestä puhumattakaan - kaikki toimivat tasa-arvopyrkimyksiä vastaan.

Puheenvuorossa ihmeteltiin erityisesti hallituksen ilmoitusta ottaa itseisarvoiseksi tavoitteeksi osatyöajan lisääminen niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla. Hallitushan oli asettanut konkreettiseksi tavoitteeksi vuonna 1996 osa-aikaistaa 150.000 työpaikkaa nykyistä enemmän.

Ryhmäpuheenvuorossa otettiin esille myös tavoite sukupuolten samapalkkaisuudesta. Jaakonsaari korosti, että tarvitaan uusia keinoja tämän ikuisuusasian kuntoon saamiseksi. Tarvitaan lainsäädäntöä, joka antaa terävämät aseet naisten käsiin. Yksi tällainen ase on ryhmäkanne.

Ryhmäpuheenvuorossa korostettiin, että tasa-arvolainsäädännön tavoitteena on, että naisten ja miesten on tasaveroisesti voitava osallistua yhteiskunnalliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon. Jaakonsaari korosti, että naisliikkeen tavoitteena on ollut varmistaa kiintiöinnillä naisten oikeudenmukainen osuus yhteiskunnallisessa

päätöksenteossa. Sovinnollahan sitä ei ole saatu.

* * *

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron pankkipoliittisessa välikysymyskeskustelussa 10.12.1992 käytti kansanedustaja **Matti Louekoski**. Ryhmäpuheenvuorossa korostettiin, että pankkikonkurssit on torjuttava. Kun pankit toimivat julkisen vallan takuulla ja sen varojen turvin, olisi konkurssi kaikkein kallein vaihtoehto vaikeuksien selvittämiseksi. Matti Louekoski korostikin, että yleensä konkurssissa kärsii eniten omistaja ja sijoittaja. Pankkikonkurssissa eniten menettäisi syytön asiakas.

Ryhmäpuheenvuorossa korostettiin, että kun valtio suuren tukipanoksen avulla tulee huolehtimaan toiminnan jatkamisen mahdollisuuksista, on yhteiskunnan panostuksen avulla taattava mahdollisuus panostuksen suhteessa osallistua omistuksen kautta pankkien päätöksentekoon ja nyt alhaalla olevien pankkiosakkeiden arvonnousuun. Samalla Louekoski korosti, että kaikki omaisuudensiirrot, asiakastietojen luovuttaminen, kauppahintaan liittyvät tukilupaukset ja myös pankkien henkilökunnan kohtalon asianmukaisuus selvitetään.

Matti Louekoski totesi, että pankkituen lähtökohtana on oltava asiakkaan ja veronmaksajan etu. Mikäli lama vielä jatkuu ja mahdollisesti syvenee, pankkitukea tarvitaan edelleen lisää. Siksi kaikki voimat on Louekosken mukaan ponnistettava laman voittamiseen ja elvyttävään talouspolitiikkaan.

Puheenvuoronsa lopuksi Louekoski esitti perustelluksi päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

"Eduskunta toteaa pankkien aseman pysyvän parantamisen olevan mahdollista vain työllisyyttä kohentavan ja ostovoimaa lisäävän talouspolitiikan avulla.

Ajankohtaisen pankkikriisin voittaminen onnistuu pankkien oman toiminnan tehostamisen ohella vain yhteiskunnan antaman tuen turvin.

Tuen päämääränä tulee olla vaikeuksiin joutuneiden pankkien asiakkaiden auttaminen laman yli.

Asianmukaisen tukijärjestelmän kehittämiseksi on kii-reellisesti perustettava valtioneuvoston alainen pankki-tukiviranomainen ja sen toiminnalle on vahvistettava tarkat säännöt.

Tuen määrä on minimoitava ja tuen muotoina on käytettävä kaikkia hyvän pankkitavan mukaisia keinoja, kuten takauksia, lainoja, korkotukea ja velkasaneerausta.

Tuki ei saa edesauttaa korkeiden keinottelukorkojen maksamista eikä pankkitappioiden siirtämistä veronmaksajien kannettavaksi.

Tuen vastineena tulee olla valtion osallistuminen omistajana pankkitoimintaan ja kriisin väistyessä tuen takaisin periminen osakkeiden arvonnousuineen."

* * *

Talousarvioesityksen palautekeskustelussa 19.1.1993 käytti sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoron valtiovarainvaliokunnan varapuheenjohtaja, kansanedustaja **Matti Luttinen**.

Puheenvuorossa korostettiin, että vuoden 1993 talousarvion valmistelu sekä sen käsittely eduskunnassa ovat osoittaneet, ettei hallituksella ole ollut otetta koko budjetista. **Matti Luttinen** korostikin, että jopa ministeri **Viinasen** laskelmien mukaan hallitus on pitänyt ainakin viisi budjettiriihtä. Hallituksen esitykset ovat olleet yleensä huonosti valmisteltuja, minkä vuoksi niitä on korjailtu hallituksenkin toimesta useaan kertaan pitkin syksyä. Lakiesitysten huonoon valmisteluun lienee vaikuttanut usein se, ettei hallituksella ole ollut selkeää linjaa käsiteltävään asiaan. Lisäsotkua ovat aiheuttaneet hallituspuolueiden edustajien sekoilut käsiteltäessä budjettilakeja.

Matti Luttinen totesi, että Suomen hallitus on jäämässä yksin jääräpäisen elvytyistä vastustavan linjansa kanssa.

Niin Euroopan Yhteisössä kuin Yhdysvalloissakin ollaan valmistelemassa laajamittaisia elvytyspaketteja työllisyyden parantamiseksi. Työllisyystilanteen heikentyminen ei ole heijastunut hallituksen työvoimapolitiikkaan. Hallituksen ainoa toimenpide on ollut työllisyyslain velvoitteiden purkaminen. Tämä toimenpide johtaa pitkäaikaistyöttömyyden räjähdysmäiseen kasvuun.

Matti Luttinen korostikin, että syyskuussa sosialidemokraatit julkaisivat oman budjettivastineensa, jonka keskeinen lähtökohta oli se, että työttömyysturvamenoja olisi voitu käyttää aktiivisesti työllistämistukiin ja työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen. Työttömyysturvamiljardien vaihtoehtona käyttö ei lisäisi valtion menoja, mutta olisi vaikutuksiltaan monin verroin edullisempaa mm. siitä syystä, että pitkällä tähtäimellä työttömien paluu työelämään helpottuisi koulutuksen ja työllistymisjaksojen ansiosta.

Luttinen edellytti, että työllistämistukiin, työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen ja työllisyysperusteisiin investointeihin tulee kanavoida lisävaroja, jotka vähentävät työttömyysturvan tarvetta.

Matti Luttinen ilmoitti sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän lähtevän pankkituen osalta liikkeelle siitä, että emme voi hyväksyä pankkitukea yleensä ilman, että hallitus esittää eduskunnalle pikaisesti elvytyspaketin, jolla voidaan parantaa työllisyyttä. Ellei kotimarkkinoita saada toimimaan, konkurssikierre tulee jatkumaan ja pankkituen määrä kasvamaan, totesi Luttinen.

Ryhmäpuheenvuoronsa loppuksi Matti Luttinen totesi, että sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä esittää hallitukselle epäluottamuslauseen.

RYHMÄN KANNANOTOT JA JULKILAUSUMAT

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja SDP:n puolue-toimikunta hyväksyivät 20.2.1992 yhteisen kannanoton koskien sosialidemokraattien suhtautumista Euroopan yhteisön jäsenyyteen. Kannanotto esitettiin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän lausumana EY-tiedonantokeskustelussa 16.3.1992 (Liisa Jaakonsaaren pitämä ryhmäpuheen vuoro).

Samassa yhteydessä eduskuntaryhmän puheenjohtaja Antti Kalliomäki antoi tiedotteen, jonka mukaan sosialidemokraatit tuomitsevat Suomen Keskustan johdon harjoittaman pelottelukampanjan, jonka mukaan SDP pyrkisi kaikin keinoin ja erityisesti EY-jäsenhakemuksesta äänestettäessä kaatamaan hallituksen.

Kannanoton mukaan sosialidemokraattien tavoite on, että Suomi jättää viivyttelämättä jäsenhakemuksen EY:lle, minkä mukaisesti sosialidemokraatit toimivat myös asian eduskuntakäsittelyn yhteydessä ja edellyttää sitä myös hallitukselta.

Tiedotteen mukaan EY-jäsenhakemuksen jättämisestä on päätettävä hallituksen antaman tiedonannon yhteydessä, mutta jäsenyyttä koskevat neuvottelutavoitteet on määriteltävä toukokuun EY-selonteon käsittelyn yhteydessä eduskuntaryhmien ja valiokuntien näkemysten pohjalta, kuten ulkoasiainvaliokunnan ja eduskuntaryhmien puheenjohtajistot ovat yhdessä todenneet.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä tuomitsi jyrkästi 25.2.1992 hallituksen hankkeet ansiosidonnaisen sosiaaliturvan leikkaamiseksi. Erityisen perusteettomaksi leikkaushankkeet tekee ryhmän mielestä se, että samalla suunnitellaan lisämaksujen säilyttämistä vakuutettujen ja eläkeläisten maksettavaksi.

Ryhmä korosti, että ansiosidonnainen sosiaaliturva on suomalaisen palkansaajan itse ansaittua perusturvaa. Sen piiriin kuuluu yli kolme miljoonaa palkansaajaa ja heidän perheenjäsentään sekä lähes miljoona työeläkeläistä. Kyse ei ryhmän mukaan ole pienestä ja etuoikeutetusta hyvätuloloisten ryhmästä. Ryhmän mielestä ylisuuriin kaksoiseläkkeisiin ja muihin ylieläkkeisiin on sen sijaan puututtava.

Kannanotossa korostettiin, että palkansaajien ja eläkeläisten etujen petttämisestä voidaan syyttää erityisesti kokoomusta. Vuoden 1992 budjetissa toteutetut ja nyt suunniteltavat leikkaukset osoittavat, että kokoomus on ajautunut keskustan vähemmistöhallituksen äänettömäksi ja tahdottomaksi yhtiömieheksi.

* Oppositior ryhmien puheenjohtajat antoivat 27.2.1992 kannanoton, jossa he edellyttivät, että ETA-sopimuksen ja mahdollisen EY-jäsenyyden aiheuttamat ja muut ulkopoliittikkaan liittyvät valtiosäännön tarkistamistarpeet eduskunnan aseman ja vaikutuksen turvaamiseksi on kiireellisesti selvitettävä riittävän laajalla parlamentaarisella pohjalla.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä julkisti 28.2.1992 kannanoton, jonka mukaan eduskuntaryhmä ei hyväksy hallituksen EY-tiedonantoon sisältyvää uhkavaatimusta sitoutua tiedonantotekstin sisältöön. Keskustan sanelupoliittikka, johon kokoomus on tahdottomasti alistanut, johtaa ryhmän mukaan kansallisen yhteisymmärryksen murtumiseen EY-jäsenhakemuksen suhteen. Hallitus kantaakin ryhmän mielestä tästä täyden vastuun.

Kannanotossa korostetaan, että EY-tiedonannossa on unohdettu palkansaajien, kuluttajien, veronmaksajien ja kansantalouden kokonaisuus. Jäsenyysneuvotteluihin ei voida ryhtyä keskustan maatalouteen keskittyvillä säisten ristiriitojen sanelemilla ehdoilla.

Ryhmän kannanotossa korostetaan, että Suomen neuvotelutavoitteet tulee asettaa eduskunnassa EY-selontekokäsittelyn yhteydessä. Tiedonannon yhteydessä on ratkaistava, hakeeko Suomi EY:n jäsenyyttä vai ei, jolloin myös jäsenhakemuksen vastustajilla tulee olla mahdollisuus kantansa esittämiseen.

Samalla eduskuntaryhmä ilmoitti, että sosialidemokraatit käynnistävät välittömästi työn hallituksen tiedonannolle vaihtoehtoisen ehdotuksen laatimiseksi.

Kannanotossa korostettiin lisäksi, että sosialidemokraatit pyrkivät tiedonantoäänestyksessä sellaiseen päätökseen, jossa annetaan tuki EY-jäsenyyden hakemukselle ja jossa ei sitouduta hallituksen tiedonantotekstiin.

* Sosialidemokraattisen ja Vasemmistoliiton eduskuntaryhmien puheenjohtajat antoivat 12.3.1992 julki kannanoton, jossa korostettiin, että "koska opetusministeriö on käynnistämässä vuoden 1993 alusta tulohajautukseen perustuvan urheilun valtionapujärjestelmän, menettää koko tulohajaus uskottavuutensa, jos tämän vuoden määrärahoissa tehdään urheilun keskusjärjestöjen valtionapuihin muutoksia puhtaasti poliittisin perustein.

Siirtyminen tuloperusteiseen valtionapujärjestelmään on sinänsä oikea ratkaisu. Uusi käytäntö tulee saattaa voimaan asteittain kolmen seuraavan vuoden aikana. Tämän vuoden aikana ministeriön ja järjestöjen tulee neuvotella uuden järjestelmän mukaiset tulostavoitteet kunkin lajin ja liiton osalta."

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä syytti hallitusta 12.3.1992 antamassaan kannanotossa asunnontarvitsijoiden pettämisestä. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä vaati hallitusta tilille siitä, että se ei ollut toteuttamassa vuoden 1992 budjetissa tehtyä sopimusta 27.100 asunnon rakentamiseksi. Ryhmän mukaan vuoden 1992 asuntotuotantomäärärahat olisi jaettava siten, että aravavuokra- ja

asumisoikeusasuntojen tuotanto-osuutta lisätään jo keväällä tehtävillä päätöksillä.

Työttömyyspäivärahojen maksamisen sijaan olisi ryhmän mukaan järkevämpää, että työttömyyteen menevät rahat käytettäisiin uusien vuokra-asuntojen rakentamiseen ja työttömien työllistämiseen.

* Sosialidemokraattiset pankkivaltuusmiehet **Jussi Ranta** ja **Tuulikki Hämäläinen** julkistivat 18.3.1992 tiedotteen, jonka mukaan kotitalouksia ja yritystoimintaa ei voida panna vastuuseen pankkien 1980-luvun harjoittamasta väärästä sijoitus- ja rahoitustoiminnasta, joka on johtanut luottolamaan. Sosialidemokraattiset pankkivaltuusmiehet korostivatkin, että he eivät voi hyväksyä sellaisia pankkien vakauttamistoimia, jossa keskeisenä osana olisi peruskoron nostaminen. Peruskoron nostaminen heikentäisi kansalaisten ostovoimaa, vähentäisi investointeja ja työllisyyttä ja johtaisi näin syvenevään lamaan.

Socialidemokraattiset pankkivaltuusmiehet esittivätkin, että

1. Suomen Pankki ei nosta peruskorkoa, vaan korkokantaa olisi pystyttävä yleisesti alentamaan.
2. Pikaisesti selvitetään mahdollisuudet ottolainauksen halventamiseen, mikä säästäisi pankkien kustannuksia ja parantaisi niiden vakavaraisuutta.
3. Mikäli yhteiskunnan varoja sijoitetaan pankkijärjestelmän ylläpitämiseen sekä rahahuollon turvaamiseen, ratkaisu tulee toteuttaa siten, että sijoitetut varat saadaan täysimääräisesti takaisin.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 19.3.1992 kannanoton ajankohtaisesta taloustilanteesta. Siinä viitataan, että vastauksessaan sosialidemokraattien työllisyysvälikysymykseen hallitus on luvannut tuoda eduskuntaan työllisyyttä tukevan lisämenoarvion. Näin ei

kuitenkaan ole tapahtunut, vaan lisämenoarvion työllistämistoimet ovat jääneet vaatimattomiksi ja kohdentuvat osin väärille aloille. Ryhmän mielestä elvytysvaran tiukentuessa pankkien tukitoimien vuoksi hallituksen olisi täytynyt kohdentaa käytettävissä olevat voimavarat painotetusti pienen ja keskisuuren yritystoiminnan elvyttämiseen. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä korosti, että työttömyyden lähentyessä 400.000 henkilöä, tarvitaan kiireellisesti tehokkaita työllistämistoimia.

Luottolaman ja rahoitusjärjestelmän kriisin estäminen on käynyt hallituksen ja Suomen Pankin epäonnistuneen politiikan vuoksi välttämättömäksi. Ryhmä korosti, että pankkien vakavaraisuuden turvaaminen julkisella rahoi-
tuksella tulisi kuitenkin pääsääntöisesti tapahtua
äänivaltaisen osakesijoituksen muodossa, josta valtion
tulee luopua heti kun se on mahdollista.

Pankkien tulee pidättäytyä lainojen irtisanomisista sekä lisävakuuksien vaatimisesta. Uusien ylilyöntien välttämiseksi pankkien valvontaa on tehostettava. Tämä edellyttää ryhmän mukaan mm. Pankkitarkastusviraston voimavarojen ja valtuuksien lisäämistä.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ilmoitti, että sosialidemokraatit eivät hyväksy pankkien tukipakettiin liittyvää peruskoron nostoa. Se vaikeuttaa entisestään asuntovelallisten asemaa, heikentää kansalaisten ostovoimaa sekä nostaa jo muutoinkin kansainvälisesti huipukorkeaa reaalikorkoa. Peruskoron noston sijaan täytyisi ryhmän mukaan puuttua talletuksista maksettaviin korkoihin sekä harkittava väliaikaista korkokaton käyttöönottoa.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 26.3.1992 kannanoton ajankohtaisesta asuntopoliittisesta tilanteesta. Ryhmän mukaan vuokra-asuntojen tarve ja paha työllisyystilanne edellyttävät voimakasta vuokra-asunto-
tuotannon lisäämistä. Sosialidemokraattinen eduskunta-

ryhmä kiirehti budjettisopimuksen mukaista arava- ja asumisoikeusasuntojen tuotannon lisäämistä.

Ryhmän mukaan nykyistä tarveharkintaista asumistukijärjestelmää on kehitettävä siten, että se tukee joustavasti ihmisten tarpeita nopeasti muuttuvissa elämäntilanteissa. Asumistukea ei saa heikentää hallinnollisten muutosten takia. Lopuksi eduskuntaryhmä korosti valtion ja kuntien hallinnon keventämisen tarvetta myös asunto- ja rakentamisasioissa. Ryhmän mukaan tehtävien siirrolla tulee päästä nykyistä toimivampiin asuntomarkkinoihin.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä päätti 2.4.1992 lähettää avoimen kirjeen pääministeri Esko Aholle ja Suomen Pankin pääjohtaja Rolf Kullbergille. Siinä eduskuntaryhmä totesi, että ryhmä on syvää huolta tuntien seurannut pääministerin ja Suomen Pankin henkilökohtaista kiistelyä, josta aiheutuu kohtalokkaita seurauksia sekä kansantaloudelle että kansalaisille. Tilanne on ryhmän mukaan selkiytettävä ja päättäjien tunnettava vastuunsa. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä korostikin, että päävastuu maan talouspolitiikan kokonaisuudesta kuuluu hallitukselle ja rahapolitiikasta vastaa ensisijaisesti Suomen Pankki.

Avoimessa kirjeessä korostettiin, että talouspolitiikan menestyksellä hoitaminen edellyttää hallituksen ja Suomen Pankin saumatonta yhteistyötä ja yksituumaisuutta, jonka tarve korostuu nykyisessä talouskriisissä.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä viittasikin pääministerin oman puolueen taholta käynnistettyyn epämääräiseen operaatioon, jonka seurauksena on ollut julkinen riita pääministerin ja Suomen Pankin pääjohtajan välillä. Ryhmän mukaan tällainen julkinen yhteenotto kasvat-
taa entisestään kansainvälistä epäluottamusta Suomen talouden toimivuutta kohtaan. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä näin ei voi jatkua, on aika

ryhtyä toimenpiteisiin Suomen Pankin aseman selkiinnyttämiseksi.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 7.4.1992 kannanoton, jonka mukaan kulunut viikonvaihe osoitti lopullisesti, että Ahon hallitus on uhka Suomen tulevaisuudelle. Ryhmän mukaan maa on annettu markkinavoimien käsiin; ne ohjaavat talouspolitiikkaa ja hallitus on vain tahdoton renki, joka ajelehtii hätätilasta toiseen.

Kannanotossaan ryhmä viittasi edellisen vuoden marraskuussa tehtyyn rajuun pakkodevalvaatioon. Ryhmän mukaan tällä kertaa hallituksen sisäinen kaaos ja taitamaton menettely johtivat talouden kuristuspakettiin, jotta kuilun partaalle ajettu markka voitaisiin pelastaa. Ryhmän mielestä Ahon hallitus ei ole kyennyt esittämään minkäänlaista kansantalouden tervehdyttämisen kokonaisohjelmaa, eikä uskottavuutensa menettänyt hallitus siihen pystykään.

Tämän johdosta "suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan tuho on estettävä ja kansalaisten toimeentulo on pelastettava. Uskottavuutensa hukanneen hallituksen on erottava. Maahan on saatava uudelle pohjalle muodostettu, päätös-kykyinen ja asenteiltaan ennakkoluuloton hallitus, johon kansalaiset voivat luottaa ja jolla on kyky tehdä yhteistyötä työmarkkinajärjestöjen kanssa ja siten saada riittävän laaja tuki vaadittavien talouspoliittisten päätösten toteuttamiseksi.

Ellei sellaista hallitusta saada aikaan, on järjestettävä uudet eduskuntavaalit. Suomen tulevaisuudelle tuhoisa hyvinvoinnin purku on pysäytettävä, taloudellinen toimintakyky palautettava ja suomalaisten usko tulevaisuuteen uudistettava."

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 23.4.1992 tiedotteen, joka käsitteli sosiaali- ja terveysministeri **Eeva Kuuskosken** eroilmoitusta. Ryhmän mielestä Eeva

Kuuskosken eroilmoitus merkittävältä ministeripaikaltaan antaa selvän kuvan hallituksen kyvyttömyydestä vastata kansantaloudesta ja ihmisten arkipäivän asioista.

Ryhmän mukaan Esko Ahon hallitukselta puuttuu talouspoliittinen linja. Se ei pysty vakuuttamaan kansalaisia eikä edes omia ministereitään kyvystään hoitaa yhteisiä asioita. Se on rikkonut välinsä palkansaaajajärjestöjen ja talouselämän kanssa.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä korostikin, että paistattelu tiedotusvälineissä ei riitä, vaan nyt tarvitaan hallitukselta kykyä neuvotella palkansaaajien ja opposition kanssa talouden kriisiohjelmasta.

Ryhmän mukaan hallituksen on mitä pikimmin annettava eduskunnalle tiedonanto työllisyys-, sosiaali- ja talouspolitiikastaan ja samalla mittautettava, nauttiiko se todella eduskunnan luottamusta.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 24.4.1992 julkisuuteen tiedotteen, jonka mukaan sosialidemokraattiset valtiovarainvaliokunnan jäsenet ovat samana päivänä pidetyssä valtiovarainvaliokunnan kokouksessa esittäneet hallituksen esittämään tämän vuoden 1. lisätalousarvioon vastalauseen, jossa esitetään epäluottamuslausetta Esko Ahon hallitukselle.

Ryhmä toteaa, että epäluottamuslauseeseen yhtyivät valtiovarainvaliokunnan sosialidemokraattisten jäsenten lisäksi Vasemmistoliiton ja Vihreän eduskuntaryhmän edustajat.

Valtiovarainvaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet esittivät valiokunnan kokouksessa I lisäbudjetin yleisperusteluissa lausuttavaksi seuraavaa:

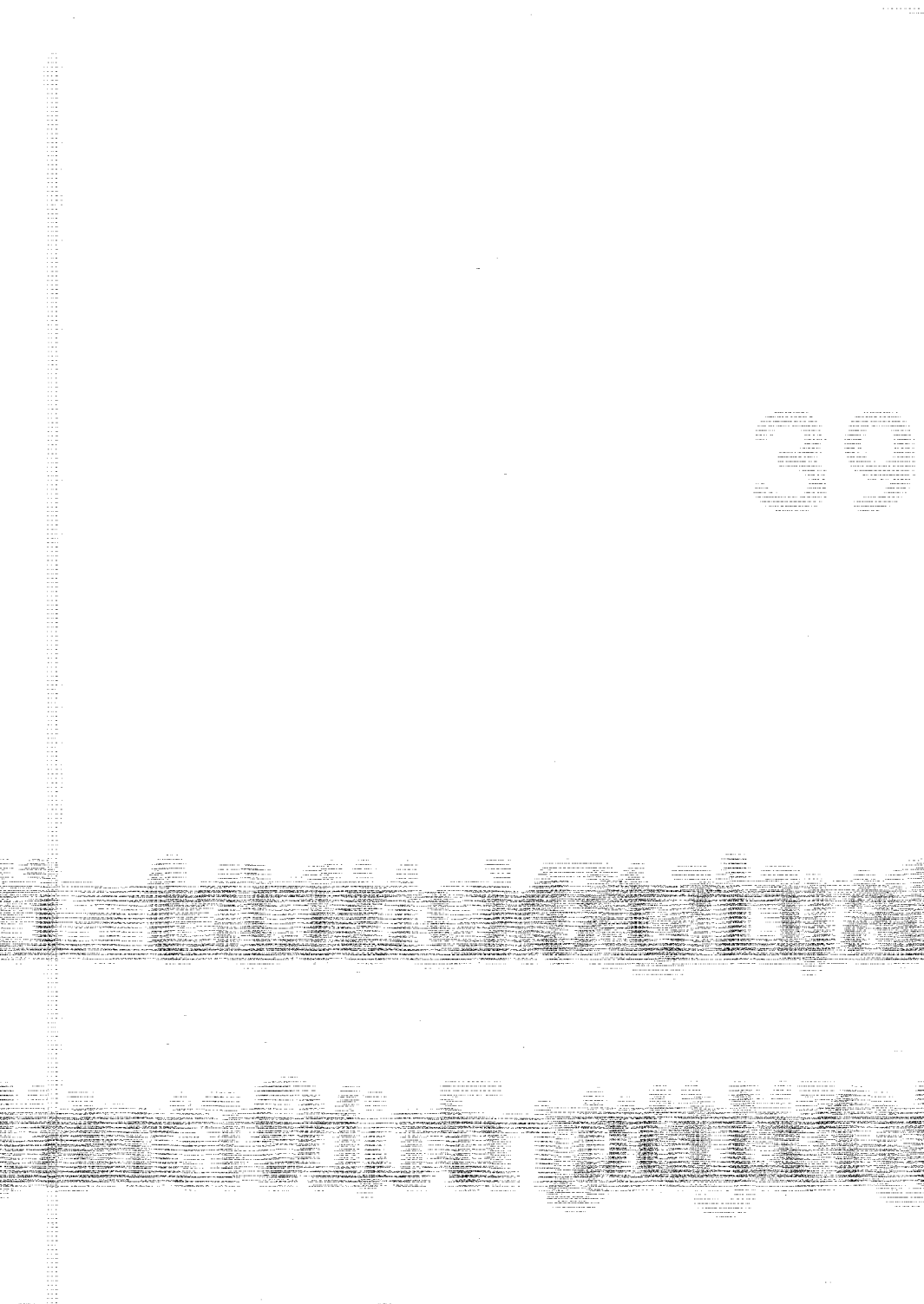
1) Valiokunta ei voi yhtyä hallituksen käsitykseen siitä, että lisätalousarvion työllisyyttä korostava vaikutus korvaisi työllisyyslain edellyttämän työllisyyden hoidon tavoiteohjelman. Suurtyöttömyys edellyttää hallitukselta erityistä toimeliaisuutta aktiivisten työllistämistöimien lisäämiseksi sekä erityistä valppautta sen suhteen, ettei julkisen talouden harkitsemattomilla säästötoimilla pahenneta työllisyyttä entisestään.

2) Valiokunta edellyttää, että tuettaessa pankkien toimintaa yhteiskunnan varoin samalla pankeilta vaaditaan, että ne todella käyttävät tuen luottolaman ehkäisyyn ja että pankit pikaisesti tervehdyttävät toimintaansa keskittyen pankeille perinteisesti kuuluviiin tehtäviin. Lisäksi valiokunta edellyttää, että valtion tulee muuttaa mahdollisimman pian sijoituksensa pankkitoimintaan sellaiseksi, että sijoitusten myötä mahdollistuu äänivallan käyttö pankeissa.

3) Valiokunta toteaa eroavaa sosiaali- ja terveysministeri Kuuskoskea lainaten: "Meidän on nyt saatava tuotantomme pyörimään. Vain siten voimme luoda uusia työpaikkoja. Julkisella sektorilla joudutaan tietysti säästämään, mutta julkisen sektorin leikkaukset eivät luo yritystoiminnalle kannattavuuden edellytyksiä. On etsittävä rohkeampi ja oikeudenmukaisempi tie, jossa laman laskuja ei nyhdetä vähäosaisimpien kukkarosta, vaan jossa kaikki kansalaiset osallistuvat taloutemme tervehdyttämistalkoisiin."

Edelleen valiokunta toteaa, että hallitus on epäonnistunut talous- ja työllisyyspolitiikassaan eikä se ole löytänyt oikeita toimenpiteitä uusien työpaikkojen synnyttämiseksi ja suurtyöttömyyden poistamiseksi, vaan on kansalaisten sosiaaliturvaa leikkaamalla ja verotusta kiristämällä supistanut kulutuskysyntää ja näin lisännyt työttömyyttä ja kansalaisten eriarvoisuutta, minkä vuoksi hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 7.5.1992 kannanoton koskien torjuntahävittäjien hankintaa. Ryhmä katsoi, että maan vaikea taloudellinen tilanne on otettava huomioon torjuntahävittäjähankinnoissa. Myös hävittäjien lukumääräiseen tarpeeseen liittyvä turvallisuustilanteen kehitysarvio on ryhmän mielestä epävarma. Siksi tilaus on tässä vaiheessa kohdistettava vain yhteen laivueeseen ja varattava jatkotilauksia varten osto-optio. Näin sekä hinta- että vastaostokysymykset voidaan edelleen ratkaista ryhmän mielestä edullisella tavalla.

ilmoittikin, että sosialidemokraatit tuomitsevat jyrkästi hallituksen koulutuspoliittisen leikkauslinjan eivätkä hyväksy oppilaille ja heidän vanhemmilleen sen myötä vyörytettyjä lisämaksuja.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä kaipasi 21.5.1992 antamassaan tiedotteessa avoimuutta ja julkisuutta politiikkaan. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä vaati lainsäädäntöä, jolla hallituksen jäsenet velvoitetaan julkistamaan omistuksensa ja muun osallisuutensa yritystoimintaan.

Ministereiden tulee ryhmän mielestä kuitenkin jo nyt itse julkistaa merkittävät taloudelliset kytkentänsä ja velvoitteensa. Tämä koskee myös Esko Ahon hallitusta ja sen kaikkia jäseniä. Ryhmän mielestä ministerin, joka tähän ei suostu, olisi erottava.

Julkisuudessa esitettyjen vakavien epäilysten johdosta kauppa- ja teollisuusministeri Kauko Juhantalon tulee ryhmän mielestä selvittää yritystoimintaansa liittyvät, riippumattomuutta mahdollisesti vaarantavat, velka- ja muut sitoumukset julkisesti, eikä vain keskustan eduskuntaryhmälle tai puoluehallitukselle.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 18.6.1992 kannanoton hallituksen budjettiesityksestä. Eduskuntaryhmän mielestä "hallituksen budjettiesitys osoittaa, että hallituksella ei vielääkään ole talouspoliittista linjaa. Esityksessä ei ole ryhdytty talouspolitiikan uudelleen arviointiin. Hallitus yrittää alkeellisella tavalla pettää sekä markkinoita että kansaa, kun se luulee, että raippaveron korvaaminen uusilla raippaveroilla voisi palauttaa hallituksen uskottavuuden. Hallitus pitää Suomen talouden kriisikierteessä, johon kuuluvat suurtyöttömyys, konkurssikierre, pankkikriisi ja luottolama.

Tukiaispolitiikka jatkuu

Budjettiesityksestä ei löydy talouspoliittisia avauksia tai rakenteellisia uudistuksia, jotka palauttaisivat kansalaisten, työmarkkinaosapuolten ja raha- ja valuutamarkkinoiden luottamusta Suomen talouden nousuun. Budjettiesitys on suhdannepoliittisesti päälaellaan sisältäen elvyttävien toimien sijasta vain leikkauksia. Budjettiesitys jatkaa tukiaistalouden pönkittämistä ja estää maatalouden rakennesopeutumista.

Veropoliitiikka epäoikeudenmukaista ja lyhytnäköistä

Budjettiesityksen veropoliittiset linjaukset ovat epäoikeudenmukaisia ja kasvattavat tulo- ja varallisuuseroja. Hallituksella on epärealistisia odotuksia verotuloista. Samalla se rapauttaa veropohjaa lykkäämällä metsäverotuksen uudistamista. Verotus kiristyy TEL-maksun, uusien energiaverojen ja valmisteverojen korotuksen sekä kunnallisverotuksen kiristymisen myötä.

Hallituksen esittämät verotuksen ja vähennysten muutokset merkitsevät taas kerran rajua tulonsiirtoa asuntovälillisiltä suurituloisille. Asuntolainojen korkovähennysten muuttaminen hallituksen esittämällä tavalla johtaa häiriöihin asunto- ja rahoitusmarkkinoilla.

Yksipuoliset leikkaukset tuhoavat kestävät uudistukset

Hallitus hakee pikavoittoja sosiaaliturvan harkitsemattomilla leikkauksilla. Näin se pahentaa ihmisten onnettomuutta, syventää lamaa ja aiheuttaa lisämenoja muussa sosiaaliturvassa. Ylimielisyydellään hallitus tuhoaa mahdollisuudet etsiä yhdessä opposition ja palkansaajajärjestöjen kanssa kestäviä säästökohteita.

Sosialidemokraatit tuomitsevat lomautettujen työttömyysturvan heikennykset sekä työttömien oikeuksien ja etuuksien leikkaukset. Työttömien ja palkansaajien rankaiseminen on osoitus hallituksen linjan epäsosiaalisuudesta ja yksipuolisuudesta. Hallituksen työllisyyspolitiikka on antautumista joukkotyöttömyyden edessä.

Hallitus jatkaa kalliin yksityisen terveysbisneksen tukemista yhteisen terveydenhuollon kustannuksella. Raippaa annetaan sairaille ja pienten lasten vanhemmille. Työterveyshuollon leikkaukset lisäävät pakoa eläkkeelle.

Hurjat opetustoimen leikkaukset jatkuvat ensi vuonna. Koululaisten ja opiskelijoiden - samalla koko Suomen - tulevaisuus on uhattuna.

Sosialidemokraatit julkistavat syksyllä yksityiskohtaisen varjobudjetin, joka perustuu SDP:n 4.6.1992 julkistamaan vaihtoehto-ohjelmaan, jotka toteutuessaan merkitsee:

- työllistävän yritystoiminnan elpymistä
- tukiaistalouden ja tarpeettomien menoautomaattien purkua
- tarkoin harkittua säästöohjelmaa noususuhdanteeseen ajoitettuna
- ja laajaa talouden perusrakenteet korjaavaa toimenpidetkokonaisuutta."

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi kesäkokouksessaan 18.8.1992 kannanoton, jossa ryhmä arvioi hallituksen talouspoliittisen linjan johtavan velkaantumiseen ja maksukyvyttömyyteen. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä lamaa on torjuttava aktiivisin toimenpitein. Lamasta on nouseva pitkäjänteisellä työttömyyden ja velkaantumisen katkaisuohjelmalla. Sen ytimen muodostavat:

- investointien vauhdittaminen
- koulutusta ja aktiivista työllistämistä tukeva budjettilinja
- työtä ja yrittämistä kannustavat sekä valtion ja kuntien tulopohjan takaavat veroratkaisut
- harkittu pitkän aikavälin suhdanteita tasaava säästö-ohjelma ja
- maltillinen, pitkäaikainen ja ostovoiman turvaava vakautusratkaisu työmarkkinoilla.

Eduskuntaryhmän mielestä talouden elpymistä edistävä finanssipolitiikka luo edellytykset julkisen velan vähentämiselle. Huomiota on kiinnitettävä siihen, millä tavoin julkisia varoja käytetään ja millä tavoin säästöt kohdennetaan.

Tämän lisäksi kannanotossa korostettiin koulutuksen, asuntopolitiikan ja pankkien tukemisen merkitystä. Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän mielestä koulutus on työttömyyden hoidon kannalta edullinen ja tulevaisuuteen tähtäävä sijoitus. Yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen leikkauksista on luovuttava. Työvoimakoulutukseen ja työharjoitteluun varatut määrärahat on kaksinkertaistettava. Näin tehostettaisiin työllisyysvarojen käyttöä lisäämättä valtion menoja.

Työttömyyttä on ryhmän mielestä lievitettävä myös asuntopolitiikan keinoin. Sosiaalisen asuntotuotannon romuttamisesta ja asuntotuotannon leikkaamisista on luovuttava. Terveystieteiden laitospainotteisen hoidon keventäminen edellyttää palveluasuntojen rakentamista. Säästöjä syntyisi muutaman vuoden tähtäimellä runsaasti ja samalla investoinnit tukisivat työllisyyttä.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä korosti, että hallituksen lamaa syventävä politiikka johtaa kasvavan pankkituen tarpeisiin:

"Konkurssit ja työttömyys johtavat luottotappioiden räjähdysmäiseen kasvuun. On pelättävissä, että nyt annetut tuet eivät riitä edes syksyksi.

Pankkijärjestelmää ei voi päästää romahtamaan. Tilanteen vaatimat uudet tukitoimet tulee suunnata ensisijaisesti vaikeuksissa olevien pankkien yritysasiakkaiden ja velkaantuneiden kotitalouksien tukemiseen esimerkiksi korkotuen avulla. Julkisen pankkituen ehtoja on tiukennettava, jotta tuki varmasti ohjautuu työllistämiseen ja investointeihin.

Ostamalla pankkien käsiin joutuneita asuntoja vuokra-asunnoiksi asuntorahaston kautta voidaan helpottaa asuntopulasta ja lamasta kärsivien ihmisten tilannetta sekä pankkien virheiden seurauksia."

* Hallitus oli antanut 8.9.1992 tiedotteen, jossa todettiin, että Suomen Pankki on päättänyt olla tilapäisesti noudattamatta markan ulkoiselle arvolle asetettuja vaihtelualueen rajoja. Samana päivänä sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja puolueen johto antoivat julkisuuteen kannanoton, jossa korostetaan markan pakkokelluttamisen merkitsevän Ahon hallituksen talouspolitiikan lopullista romahdusta.

Tiedotteessa korostetaan, että sosialidemokraatit esittivät keväällä kriisihallituksen perustamista ja kansallisten voimavarojen yhdistämistä Suomen saattamiseksi terveen kehityksen tielle. Hallitus torjui tarjouksemme tylysti. Nyt kriisi on entistä pahempi.

Sosialidemokraatit vetosivatkin kansanedustajiin yli puoluerajojen, että otettaisiin yhdessä vastuu, edellytettäisiin hallituksen eroa ja käynnistettäisiin näin toimet, joilla Suomi saadaan nousuun.

Eduskuntaryhmän ja puolueen johdon kannanaotossa todettiin, että hallituksella ei ole enää mitään oikeutta jatkaa kansakunnan etua vahingoittavaa taivaltaan. Jos käy niin, että hallitus ei suostu eroamaan ja eduskunnan porvarienemmistö pysyy sen takana, jää ratkaisu kansan käsiin. Silloin kunnallisvaaleissa päätetään Suomen suunnasta ja hallituksen luottamuksesta.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä esitti 9.9.1992 oman esityksensä vuoden 1993 valtion tulo- ja menoarvion linjaukseksi. Linjanvetopaperin yhteydessä eduskuntaryhmä julkisti kannanoton, jossa korostetaan sosialidemokraattien esittävän talouden elpymistä ja työllisyyttä tukevaa sekä velkaantumista vähentävää talouspolitiikan linjausta ja budjettia vuodelle 1993.

Ryhmän esittämien linjausten perusteella on mahdollista saavuttaa ainakin prosenttiyksikön suurempi kansantulon kasvu kuin hallituksen lamaa ylläpitävällä politiikalla. Työttömyys alenee työllisyyttä tukevien elvytystoimien seurauksena 280.000:een. Työllisyyttä ja koulutusta tukevalla budjettilinjauksilla vahvistetaan julkisen talouden tulokertymää ja pienennetään työttömyydestä aiheutuvia menoja. Näin velanottotarvetta voitaisiin supistaa vuonna 1993.

Kannanotossa korostetaan, että sosialidemokraatit esittävät budjetin kulutusmenojen leikkaamista useilla miljardeilla erityisesti maatalousministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa ja vastaavia lisäyksiä investointeja tukeviin menokohtiin sekä koulutukseen.

Socialidemokraatit vaativat sitoutumista julkisen talouden pitkän aikavälin tervehdyttämishjelmaan. On tehtävä päätökset mm. maataloustulolain muuttamisesta sekä hallinnon päällekkäisrakenteiden ja perusteettomien menoautomaattien purkamisesta.

Socialidemokraattien talouslinjaus edellyttää laajaa yhteisymmärrystä työmarkkinajärjestöjen kanssa ja useampivuotista vakautusratkaisua. Rahapolitiikan on tuettava velkaantumista rajoittavaa ja työllisyyttä parantavaa talouspolitiikkaa.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 1.10.1992 kannanoton, jossa se katsoi, ettei pääministeri Ahon koolle kutsumilla neuvotteluilla ollut tällä hetkellä

mahdollisuuksia onnistua. Ryhmän mielestä hallitus on useaan kertaan ilman keskusteluja torjunut SDP:n neuvottelutarjoukset. Mitään uutta ei ole nytkään odotettavissa. Ryhmä korostaa, että hallitus on iltakoulussaan jo lyönyt lukkoon merkittävät talouspoliittiset päätökset ilman minkäänlaisia neuvotteluja opposition tai palkansaajajärjestöjen kanssa. Edellytykset hallituksen ja opposition välisille neuvotteluille on näin jälleen syöty ennakolta, jolloin neuvottelujen sijasta olisi odotettavissa vain jo moneen kertaan koettu julkinen näytelmä.

Sen sijaan sosialidemokraatit vaativat todellisia neuvotteluja eduskunnassa eduskuntaryhmien välillä aikaisemmin ryhmän esittämien työllisyyttä, koulutusta ja investointeja lisäävien ehdotusten pohjalta.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 15.10.1992 kannanoton, jossa ryhmä ilmoitti Esko Ahon hallituksen murtavan "mustan keskiviikon" päätöksillä suomalaisen palkansaajan, työttömän ja eläkeläisen selkärangan. Kannanotossa korostettiin, että mm. ansioon suhteutettu päiväraha alenee työttömyysturvan leikkauksessa keskimäärin 900 - 1.000 markkaa kuukaudessa. Pudotus on huima, kun käteen jää alle 3.000 markkaa.

Samoin tapahtuu ryhmän mukaan suomalaiselle eläkkeensaajalle. Sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksun korotuksella hallitus kerää välittömästi takaisin eläkkeiden indeksitarkistukset. Kun mukaan otetaan muut maksujen korotukset, kuten esim. terveyskeskus-, röntgen- ja laboratoriomaksut, niin eläkkeensaajien tilipussi kevenee selvästi.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 5.11.1992 kannanoton, jossa ryhmä ilmoitti, että hallituksen päätös työttömyysturvan leikkauksista on hyökkäys työttömiä vastaan. Ryhmä vaati, että hallituksen esitykset on korjattava viimeistään eduskuntakäsittelyssä. Samalla

eduskuntaryhmä ilmoitti, että sosialidemokraatit tulevat vastustamaan jyrkästi hallituksen esittämiä heikennyksiä työttömyysturvaan ja mm. työllisyyslain velvoitteiden purkamista jo vuonna 1993.

Eduskuntaryhmä vaati neuvotteluja hallituksen esityksistä. Vuoden 1993 budjetti on muutettava työllistäväksi ja oikeudenmukaiseksi erityisesti työttömiä kohtaan.

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 12.11.1992 kannanoton, jonka otsakkeena oli "Suomi yhtenäisenä EY-neuvotteluihin". Kannanotto oli kokonaisuudessaan seuraavanlainen:

" EY:n komissio on antanut lausuntonsa Suomen EY-jäsenyyshakemuksesta. Lausunto on pääasiassa myönteinen. Neuvottelut EY-jäsenyydestä käynnistyvät vuoden 1993 alkupuolella. Nyt on aika määritellä neuvottelutavoitteet ja -strategia.

Neuvotteluissa keskeiset kysymykset tulevat olemaan ulko- ja turvallisuuspolitiikka, kauppapolitiikka ja erityisesti idänkauppa, EY:n tuki Suomen lähialueille, maatalous- ja aluepolitiikka sekä Suomen EY:ltä saama rahoitus omien maksujen vastineeksi.

Neuvottelutavoitteet on asetettava siten, että ne eivät suosi yksipuolisesti vain tiettyä väestöosaa. Myös palansaajien, kuluttajien ja veronmaksajien sekä suomalaisten pk-yritysten intressit on turvattava.

Ulkopoliittinen yhteisymmärrys historian suurissa kään-teissä on ollut Suomen menestystekijä. Nyt kuitenkin voidaan epäillä keskustan etupolitiikan ohjaaman hallituksen halua tasapuolisuuteen.

Neuvottelutavoitteista on löydettävä laaja yhteisymmärrys laajalla yhteistyöllä. Eripura kansallisista tavoitteista johtaa neuvotteluaseman heikkenemiseen ja ongelmiin siinä vaiheessa, kun neuvottelutulos alistetaan neuvoa-antavaan kansanäänestykseen.

Socialidemokraatit vaativat eurooppalaisten veljespuolueittensa tavoin sosiaalisuutta ja kansanvaltaisuutta korostavia ratkaisumalleja yhdentyvältä Euroopalta."

* Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä antoi 19.11.1992 kannanoton hallituksen veropolitiikasta. Kannanotossa korostettiin, että verouudistuksen käytännön vaikutuksista ja toteuttamistavasta ei ole selvyyttä. Eduskunta-

ryhmän mielestä hallitus yrittää pakottaa eduskuntaa tekemään päätöksensä hätäisesti ja riittämättömän tiedon varassa.

Eduskuntaryhmä ilmoitti, että sosialidemokraatit eivät hyväksy pääomaverotuksen keventämistä kansainvälisesti ennätysalhaiseksi ja tämän vastapainoksi ja muutoinkin korkean ansiotulojen verotuksen kiristämistä. Suomen ei tule osallistua kansainväliseen verokilpailuun palkansaajien kustannuksella.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ilmoitti, että se tulee tekemään omat muutosehdotukset uudistuksen keskeisiin kohtiin saatuaan ensin hallituksen lopulliset esitykset käsittelyn pohjaksi. Valmisteluaikaa on pidennettävä kestävämmän kokonaisuuden aikaansaamiseksi, jotta voitaisiin turvata verovelvollisten ja veronsaajien oikeusturva.

Eduskuntaryhmä ilmoitti edellyttävänsä, että pääomaverokannan tulee olla perustelemattoman alhaisen 25 %:n sijaan 30 %. Pankkitalletusten lähdeveroa tulee nostaa vastaavalle tasolle lyhyellä siirtymäajalla.

Metsäverouudistus on lykättävä vuodella ja selvitettävä sen vaikutukset metsätalouteen. Metsäverotus kevenee esityksen perusteella kohtuuttomasti ja esitetty 13 vuoden siirtymäaika on liian pitkä.

Ryhmän mielestä lapsenhoitovähennyksen pienentäminen ja asunto- ja opintolainojen korkojen verovähennysoikeuden heikentäminen jatkavat hallituksen lapsiperheitä ranskaisevaa linjaa, jota ei voi hyväksyä.

RYHMÄN ALOITTEET

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä jätti ryhmäaloitteena lakialoitteen kiinteistöverosta. Ryhmän lakialoite oli rinnakkaisaloite hallituksen kiinteistöveroesitykselle. Ryhmän lakialoitteen mukaan kiinteistövero kohdentuu tasapuolisesti eri kiinteistöihin ja myös metsät sekä pellot tulevat veron piiriin. Hallituksen esitys puolestaan on epäoikeudenmukainen. Se lisää taajamissa asuvien palkansaaajien ja eläkeläisten verotusta sekä asumiskustannuksia. Erityisen ankara hallituksen esitys on kesämökkien omistajille. Maatalouden harjoittajat hallitus jättää verotuksen ulkopuolelle kahdella tavalla: metsä- ja peltomaata ei säädetä kiinteistöveron piiriin ja maatalouden tuotantokiinteistöt tulevat veron piiriin tuloverotukseen myönnettävien ylikompensoivien kevennysten turvin.

Sosialidemokraattiset kansanedustajat jättivät vuonna 1992 yhteensä 103 toivomusaloitetta ja 147 talousarvioaloitetta. Näistä talousarvioaloitteista yhdeksän jätettiin ryhmäaloitteina, joissa esitettiin määrärahoja koulutuksen säilyttämiseksi maksuttomana ja oppilaspaikekojen lisäämiseksi koulutuksen eri asteilla sekä harkinnanvaraisen työllistämisen ja työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen lisäämiseksi. Lisäksi jätettiin yhteensä 24 lisätalousarvioaloitetta. Valtiopäiväjärjestystä on muutettu siten, että vuoden 1992 alusta lähtien kansanedustajat voivat tehdä aloitteita lisätalousarvioon niiden valtion tulo- ja menoarvion kohtien osalta, jotka hallitus esittää muutettavaksi.

KANSAINVÄLISET YHTEYDET

Ryhmän kansainväliset yhteydet ovat painottuneet yhteyksiin EY-parlamentin sosialistiryhmään. Sosialistiryhmässä eduskuntaryhmällä on tarkkailija-asema ja ryhmän yhdyshenkilönä on toiminut kansanedustaja Paavo Lipponen

sekä varalla kansanedustaja **Erkki Tuomioja**. Sihteeristön yhdyshenkilönä on toiminut **Anna-Liisa Sirjamo**. Paavo Lipponen osallistui sosialistiryhmän kokoukseen neljä kertaa ja **Erkki Tuomioja** sekä **Pertti Paasio** kumpikin yhden kerran. Syyskuussa vieraili sosialistiryhmän valtuuskunta Helsingissä ryhmän puheenjohtajan **Jean-Pierre Cot'**in johdolla. Mukana oli kuusi ryhmän työvaliokunnan jäsentä ja kolme sihteeristön jäsentä.

Sosialistiryhmä valitsi harjoittelijaksi toimistoonsa eduskuntaryhmän esityksestä yht.kand. **Heli Santalan**. "Naisemme Brysselissä" toimi sosialistiryhmässä harjoittelijana syyskuun alusta vuoden loppuun.

Eduskuntaryhmän jäsenet ovat osallistuneet tehtäviinsä nimettyinä Euroopan Neuvoston, Pohjoismaiden Neuvoston ja Parlamenttien Kansainvälisen Liiton toimintaan. Eduskuntaryhmä on Euroopan Neuvoston sosialistiryhmän jäsen ja Pohjoismaiden Neuvoston sosialidemokraattisen ryhmän jäsen.

RYHMÄN JÄRJESTÄYTYMINEN

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä valitsi 5.2.1992 pitämässään järjestäytymiskokouksessa ryhmän puheenjohtajaksi **Antti Kalliomäen**. Ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi valittiin **Liisa Jaakonsaari** ja toiseksi varapuheenjohtajaksi **Erkki Tuomioja**.

Ryhmän työvaliokunnan muiksi jäseniksi valittiin **Iiris Hacklin**, **Johannes Koskinen**, **Mats Nyby**, **Arja Ojala**, **Jussi Ranta**, **Timo Roos** ja **Kerttu Törnqvist**.

Hallitusneuvottelijoiksi ryhmä valitsi ryhmän puheenjohtajiston ja ryhmäsihteerin.

Ryhmän ehdokkaaksi puhemiesistään valittiin **Saara-Maria Paakkinen**.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmätoimistossa ovat työskennelleet ryhmäsihteeri Kari Laitinen, lain-säädäntösihteeri Pekka Nurminen, talouspoliittinen sihteeri Sisko Seppä sekä tiedotussihteeri Anna-Liisa Sirjamo. Toimistosihhteereinä ovat työskennelleet Raili Jantunen, Ulla-Maija Kesänen, Leena Nivalainen ja Rita Svento. Vt. talouspoliittisena sihteerinä toimi alku-kesästä kuukauden ajan Tuovi Allén.

Eduskuntaryhmä kokoontui vuoden 1992 valtiopäivillä 57 kertaa ja työvaliokunta 49 kertaa. Eduskuntaryhmän ja työvaliokunnan kesäkokoukset pidettiin 17.-18. elokuuta Helsingissä.

RYHMÄN MUU TOIMINTA

Toimintavuoden aikana eduskuntaryhmän vuonna 1991 asetetut työryhmät, "Leipurit"-työryhmä (Länsi-Euroopan integraatiota tutkiva uusi ryhmä) ja yrittäjäpoliittinen työryhmä ovat jatkaneet toimintaansa.

Marraskuussa eduskuntaryhmä asetti energiapoliittisen työryhmän, jonka jäseniksi valittiin Matti Louekoski (pj), Antero Kekkonen, Saara-Maria Paakkinen ja Erkki Tuomioja.

Sosiaali- ja terveystalouden sosiaalidemokraattinen ryhmä on pitänyt yhteyttä sosiaali- ja terveystalouden sosiaalidemokraattisiin vaikuttajiin ja asiantuntijoihin säännöllisesti. Noin 25-henkinen sosiaali- ja terveystalouden asiantuntijaryhmä kokoontui vuoden 1992 valtiopäivien aikana kuusi kertaa. Aiheina olivat mm. hallituksen säästöohjelmat, kunnallistalouden tilanne ja kuntien säästötoimenpiteet, hallituksen EY-selonteko ja sosiaaliturva, eläkepolitiikka ja työttömyysturvakysymykset.

Hallintovaliokunnan sosialidemokraattinen ryhmä vieraili vuoden 1992 valtiopäivien aikana Kokkolassa ja Kemissä.

Sivistysvaliokunnan ryhmä vieraili kevätkaudella Tampereella sekä syyskaudella Lahdessa ja Heinolassa.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan ryhmä kävi vierailulla Satakunnassa.

Eduskuntaryhmän toimistossa laadittiin ns. varjobudjetti syyskuussa. Tästä sosialidemokraattien budjettilinjasta vuodelle 1993 otettiin 20.000 kappaleen painos ja se levisi laajasti puoluekentässä.

Ryhmän toimistossa valmistui kaksi lennäkkiä ja kolmas yhteistyössä SDP:n puoluetoimiston kanssa sekä kortti terveisten lähettämistä varten. **Verotuslennäkki** valmistui vapuksi, samoin yhteislennäkki **hallituspolitiikan muutosvaatimuksesta**. Varjobudjetista valmistettiin lennäkki syksyllä. Lennäkkien painosmäärä oli 10.000 - 20.000 kpl. Vapuksi valmistui myös **tervehdyskortti**, jonka painos oli 10.000 kpl. Kortteja palautettiin vajaa 1000 kpl ja vastaukset lähetettiin kaikille niille, jotka olivat merkinneet nimensä ja osoitteensa. Vastauskirjeitä lähti noin 400 kpl.

Eduskuntaryhmä osallistui kunnallisvaalikampanjaan kolmella lehti-ilmoituksella. Kaksi ilmoitusta julkaistiin yhteensä 21 lehdessä: kärkikolmikossa, maakuntien ykköslehdissä ja alueykkösissä, toinen 10.10.1992 ja toinen 17.10.1992. Kolmas ilmoitus julkaistiin 15.10.1992 em. lehtien lisäksi vielä sosialidemokraattisissa sanomalehdissä.

SELOSTUKSIA ERÄISTÄ VALIOKUNNISSA KÄSITELLYISTÄ ASIOISTA VUODEN 1992 VALTIOPÄIVILLÄ

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Perustuslakivaliokuntaa työllisti keväätistuntokauden aikana lukuisat lausunnot erikoisvaliokunnille, valtiopäiväjärjestyksen muuttaminen lepäämäänjättämissäännösten osalta, EY-selonteosta annettu lausunto sekä kuuden sosialidemokraattisen edustajan ministereitä Aho, Viinanen ja Kanerva kohtaan tekemä muistutus. Lisäksi annettiin mietinnöt pienemmistä lakiehdotuksista, jotka koskivat kansanedustajien vaaleja, puoluelain muuttamisesta, sekä valtiopäiväjärjestyksen ja edustajanpalkkioita koskevan lain muuttamista.

Perustuslakivaliokunnan keväätistuntokaudella antamia lausuntoja on käsitelty asianomaisen lakiehdotuksen varsinaisesti käsitelleen valiokunnan yhteydessä.

Pääministerin ja kahden muun ministerin virkatointen lainmukaisuutta koskenut muistutuskirjelmä liittyi HM 6 §:ssä turvattuun työn oikeuteen ja sen toteuttamiseen. Kuusi sosialidemokraattista edustajaa pyysi perustuslakivaliokuntaa tutkimaan, olivatko ministerit toimineet perustuslain vastaisesti siten, että heidän virkatointiensä lainmukaisuus olisi tutkittava valtakunnanoikeudessa. Perustuslakivaliokunta kuitenkin päätyi sille kannalle, että toimenpiteisiin ei ole syytä ryhtyä. Sosialidemokraattisten edustajien käsitykset jakautuivat valiokunnassa.

Suomi siirtyi enemmistöparlamentarismiin

Merkittävin perustuslakivaliokunnan käsittelemä lakiehdotus koski valtiopäiväjärjestyksen muuttamista siten, että lepäämäänjättämissäännökset poistettiin pysyvästi ja verolakian määräenemmistövaatimukset kumottiin.

Perustuslakivaliokunta esitti hallituksen esitystä (HE 234/1991) muutettavaksi siten, että lepäämäänjättämismahdollisuus säilytettiin kaikkien toimeentulon lakisääteistä perusturvaa heikentävien lakien osalta lukuun ottamatta verolakeja ja valtiosopimusten voimaan saattamista koskevia lakeja. Hallitus oli esittänyt lepäämäänjättämismahdollisuuden säilyttämistä vain "valtion menoja säästävien" lakien osalta. Lisäksi valiokunta täsmensi perusteluissaan toimeentulon lakisääteisen perusturvan käsitettä siten, että siihen kuuluu myös osia ansioon suhteutetusta turvasta sekä tietyt peruspalvelut. Lisäksi valiokunta kiirehti perusoikeusuudistuksen toteuttamista.

Perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyivät valtiovarainvaliokunnan sekä sosiaali- ja terveystoimi- valiokunnan lausunnot, joihin sosialidemokraatit joutuivat jättämään eriävät mielipiteensä. Yhteisen sävelen löytäminen näissä valiokunnissa osoittautui hankalaksi lähinnä kokoomuksen edustajien joustamattomuuden ja taitamattomuuden vuoksi. Sen sijaan perustuslakivaliokunnan esitykset muotoiltiin hyvässä yhteistyössä hallituksen ja opposition kesken. Muutos hyväksyttiin kiireellisenä juhannusviikolla.

Perustuslakivaliokunta antoi syysistuntokauden aikana yhden mietinnön ja lukuisan määrän lausuntoja eri valiokunnille. Lisäksi perustuslakivaliokunnassa alettiin käsitellä edustaja Jaakonsaaren ym. tekemää muistutusta, joka koski entisen kauppa- ja teollisuusministeri Kauko Juhantalon toiminnan mahdollista lainvastaisuutta tämän yritettyä - Christopher Wegeliuksen muistelmateoksen mukaan - käyttää asemaansa hyväkseen omien yritysten velkojen järjestelyyn. Juhantalo-asian käsittely jatkuu vuoden 1993 valtiopäivillä.

Euroopan talousaluetta koskevan sopimusaineiston julkaisemiseksi tarkoituksenmukaisessa muodossa muutettiin

lakia kansainvälisten sopimusten julkaisemisesta. Hallituksen esitys hyväksyttiin yksimielisesti.

Lakivaliokunnalle perustuslakivaliokunta antoi lausunnon velkasaneerauspaketista. Lausuntoon ei sisältynyt vastalauseita.

Hallintovaliokunnalle perustuslakivaliokunta antoi lausunnot valtion ja kuntien henkilöstön lomautuslaeista. Kumpaankin lausuntoon liittyy eriävä mielipide, jossa katsotaan, että lait olisi tullut säätää perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Valtion viranhaltijoiden lomautuslakiin liitetyn eriävän mielipiteen allekirjoitti vain osa valiokuntaryhmän jäsenistä.

Toimeentulon lakisääteisen perusturvan tulkinta työllisesti

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle perustuslakivaliokunta antoi useita lausuntoja, jotka koskivat valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin tulkintaa. Mainituissa säännöksessä todetaan, että lakiehdotus, joka heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturvaa, voidaan jättää lepäämään. Valiokunta katsoi mm., että alle 3-vuotiaiden lasten korotettu lapsilisä ja työttömyysturvan peruspäivärahan saamisedellytykset kuuluvat toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan. Sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä jätti eriävän mielipiteen mm. sairausvakuutuslain omavastuuajan pidentämisen osalta katsoen senkin kuuluvan toimeentulon lakisääteiseen perusturvaan.

Työasiainvaliokunnalle perustuslakivaliokunta antoi lausunnot hallituksen esityksistä työllisyyslain velvoitteiden kumoamisesta sekä työvoimapolitiittisen aikuis-koulutuksen opintososiaalisten etujen heikentämisestä. Työllisyyslain osalta valiokunnan enemmistö jatkoi jo vuotta aikaisemmin valitsemaansa, aikaisemmasta tulkin-takäytännöstä poikkeavaa linjaansa, jonka mukaan

työllisyyslain velvoitteet voitiin kumota yksinkertaisella lainsäätämisyjärjestyksellä. Sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä yhdessä vasemmistoliiton edustajan kanssa katsoi, että valiokunnan olisi tullut noudattaa aikaisempaa, valtiovaltaa velvoittavampaa tulkintalinjaansa ja katsoo, että lainmuutos edellyttää perustuslainsäätämisyjärjestystä.

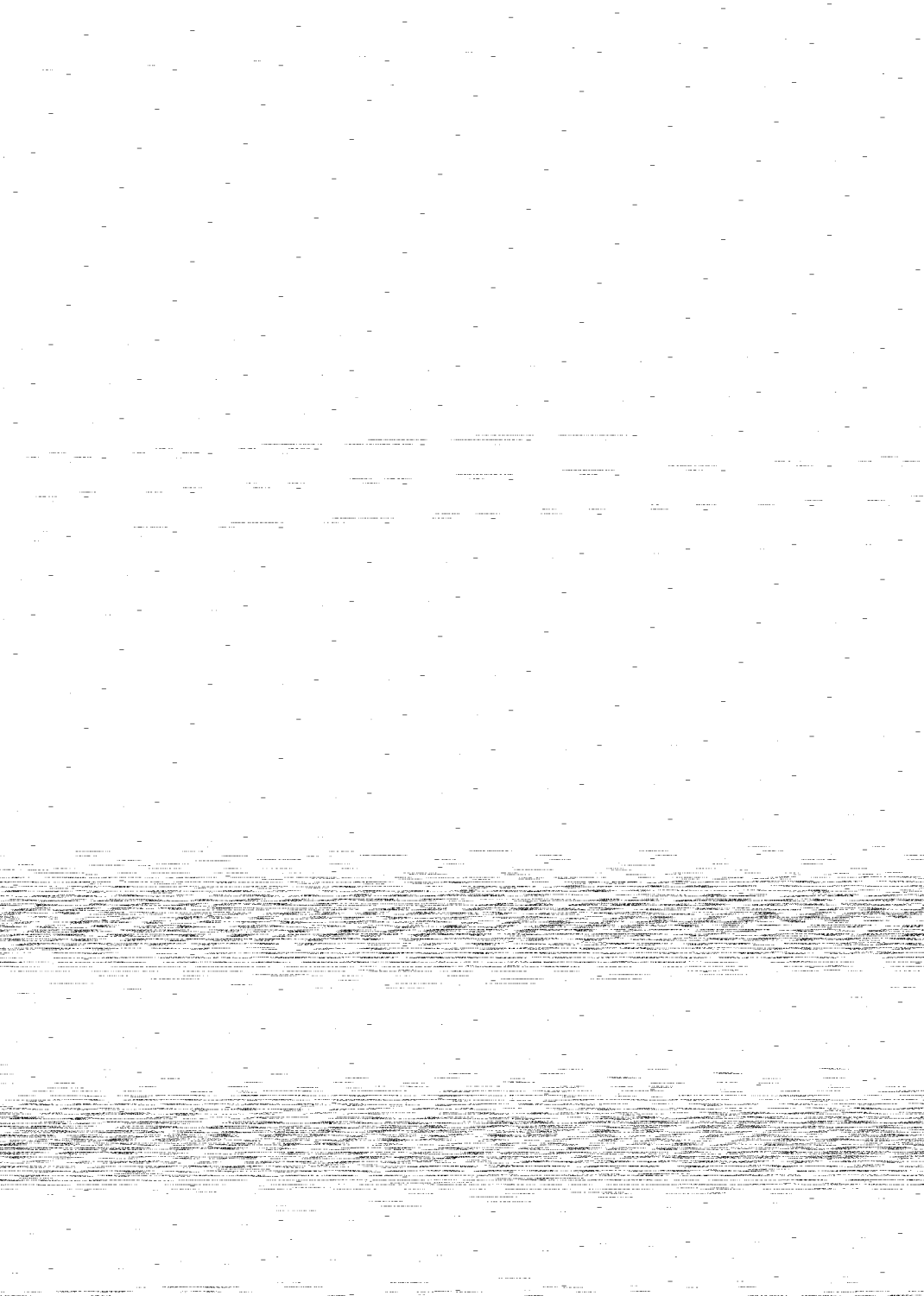
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen osalta valiokunta päätyi siihen, että koulutustuen poistaminen loma-ajoilta loukkaa toimeentulon lakisääteistä perusturvaa ja että lakiehdotus voidaan jättää lepäämään. Sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton edustajat yhtyivät tähän käsitykseen, mutta jättivät tarkentavan eriävän mielipiteen. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallitus poisti perusturvaa heikentävän kohdan esityksestään.

LAKIVALIOKUNTA

Valiokunnassa kevätistuntokaudella käsitellyt merkittävimmät lakiehdotukset koskivat pakkokeinolain muuttamista ja erityissuojelulakia. Lisäksi muutettiin mm. yhdyskuntapalvelusta annettua lakia, käsiteltiin vesilain muuttamista ja rikoslain muuttamista törkeän rattijuopumuksen promillerajan osalta. Valiokunta antoi lausunnon EY:n jäsnyyttä koskeneesta selonteosta.

Pakkokeinolain muutos sosialidemokraattien kannan mukaan

Hallitus esitti (HE 153/1991) pakkokeinolain muuttamista siten, että rikoksesta epäilty saataisiin tietyin edellytyksin pidättää, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Aiemmassa laissa edellytettiin, että rangaistus on enemmän kuin vuosi vankeutta. Hallituksen esitys olisi johtanut pidättämisen käyttöalan laajentumiseen useisiin kymmeniin rikoksiin, vaikka tarkoituksena oli lähinnä parantaa autojen luvattoman käytön tutkinnan edellytyksiä.

sekä laki maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain muuttamisesta. Laintarkastuskuntaa koskevan lain yhteydessä syntyneet erimielisyydet eivät olleet luonteeltaan poliittisia, vaan pikemminkin laintarkastustoimintaan liittyviä tarkoituksenmukaisuuskysymyksiä. Maksuttoman oikeudenkäynnin osalta sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä vasemmistoliiton ja vihreiden tukemana jätti mietintöön vastalauseen, jossa katsottiin, että kaikissa sellaisissa asioissa, joissa voi olla kyseessä vankeusrangaistuksen uhka tuomioistuimella tulisi olla mahdollisuus määrätä syytetylle avustaja.

Velkasaneerauspaketti oli syksyn suururakka

Ehdottomasti merkittävimmän osan valiokunnan työstä vein. velkasaneerauspaketti, johon liittyi kolme hallituksen esitystä ja yhteensä 20 lakiehdotusta. Hallituksen ensimmäinen esitys koski etuoikeusjärjestelmän uudistamista, jonka yhteydessä sosialidemokraattinen lakivaliokuntaryhmä joutui jättämään vastalauseen työntekijöiden palkkojen ja eräiden eläkkeiden etuoikeuden säilyttämiseksi. Hallituksen esitykseen laiksi yksityishenkilön velkajärjestelyistä sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä jätti vastalauseen, jossa ehdotettiin säädettäväksi laki velkaneuvonnan järjestämisestä kunnassa. Vastalauseeseen yhtyivät myös vasemmistoliiton, vihreiden ja SMP:n edustajat. Yrityksen saneerausta koskevaan hallituksen esitykseen liittyviin lakeihin valiokuntaryhmä ei jättänyt vastalauseita, vaan valiokuntaryhmän käsitykset onnistuttiin olennaisilta osiltaan sisällyttämään mietintöön.

ULKOASIAINVALIOKUNTA

Valiokunta antoi 27 mietintöä ja 2 lausuntoa. Valiokunta sai hallitukselta 13 selontekoa: Suomen ja Venäjän kauppasopimuksesta sekä yleissopimuksesta ja lähialueyhteistyötä koskevasta sopimuksesta, kolme ETYK:iin liittyvää selontekoa, kaksi Pohjoismaiden

yhteistyöhön liittyvää selontekoa, selonteko Esko Ahon USA:n matkasta, Suomen ja Ruotsin välisestä kriisiajan taloudellisen yhteistyön puitesopimuksesta ja Suomen pakolaispolitiikasta. Lisäksi valiokunta sai luottamuksellisen selvityksen Suomen tulosta Pohjois-Atlantin yhteistyöneuvoston (NACC) tarkkailijaksi.

Perusta hyvälle naapuruussuhteille luotiin sopimuksella

Venäjän federaation kanssa tehty sopimus hyväksyttiin. Sopimuksella luodaan perusta hyvälle naapuruussuhteille ja keskinäiselle yhteistyölle uudessa Euroopassa. Suhteiden perustana on EYK'in vuoden 1975 päätöskirja, vuoden 1990 uutta Eurooppaa koskeva Pariisin peruskirja ja muut EYK-asiakirjat sekä YK:n peruskirjat ja periaatteet. HE 8/1992.

Hallitukselle eväät integraationeuvotteluihin

Valtioneuvoston selonteko EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, joka pyysi kaikilta muilta erikoisvaliokunnilta selonteosta lausunnon. Valiokunta edellytti, että erikoisvaliokuntien huomautukset ja lausumat otetaan huomioon integraationeuvotteluissa. Samalla edellytettiin hallitukselta Suomen kansallisten etujen ja turvallisuuden varmistamista jäsenyysneuvotteluissa sekä eduskunnan pitämistä ajan tasalla neuvottelujen etenemisestä ja jäsenyysopimuksen alistamista neuvoa-antavaan kansanäänestykseen. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle EY-jäsenyyden vaikutuksista Suomelle annettiin 9.1.1992.

ETA-sopimus hyväksyttiin

Euroopan talousalueen (ETA) perustamiseen liittyvällä sopimuksella toteutetaan tavaroiden, henkilöiden, palvelujen ja pääomien vapaa liikkuvuus eräitä poikkeuksia ja siirtymäaikoja lukuunottamatta yhtä täydellisesti kuin EY:ssä yhteisön sisämarkkinaohjelman mukaisesti. ETA:ssa

otetaan käyttöön yhteiset säännöt valtioiden yhteistyön edistämiseksi. EFTA-valtiot hyväksyvät ja sisällyttävät kukin omaan oikeusjärjestykseensä EY:n asianomaiset säädökset.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kaikki muut erikoisvaliokunnat antoivat lausuntonsa ja ulkoasianvaliokunta edellytti hallituksen ottavan niihin sisältyvät huomautukset ja lausumat huomioon. Ulkoasiainvaliokunta katsoi, että allekirjoitettu ETA-sopimus vastaa kohtuullisesti niitä tavoitteita, joita eduskunta on sille asettanut. HE 95 ja 217/1992

VALTIOVARAINVALIOKUNTA

Kiinteistövero neljän muun veron tilalle

Kiinteistön arvoon perustuva kiinteistövero säädettiin siten, että yksittäiset kunnat voivat periä kyseistä veroa vuoden 1993 alusta. Kiinteistövero korvaa kiinteistöjen harkintaverotuksen, asuntotulon verotuksen ja katumaksun sekä manttaalimaksun. Kunnat voivat itse päättää veron suuruuden lain sallimissa rajoissa. Vero saa olla vähintään 0,20 ja enintään 0,80 prosenttia kiinteistön verotusarvosta. Vakituksessa asumiskäytössä olevissa rakennuksissa vero olisi vähintään 0,10 ja enintään 0,40 prosenttia.

Sosialidemokraatit eivät hyväksyneet hallituksen lakiesitystä ja tekivät oman kiinteistöveroä koskevan lakialoitteen. Sosialidemokraattien esityksessä kiinteistöveroä koottaisiin myös maatalous- ja metsäkiinteistöistä, joten veropohja olisi laajempi ja oikeudenmukaisempi. Sosialidemokraatit jättivät kiinteistöverolakiin oman lakialoitteen mukaisen vastalauseen. HE 50/1992.

Vuoden 1992 I lisämenoarvio annettiin maaliskuussa

Valtion I lisämenoarvio vuodelle 1992 annettiin jo maaliskuussa. Lisäbudjetilla lisättiin valtion menoja noin 9 miljardilla markalla. Budjetin myötä hallitus lupasi elvyttää taloutta sekä parantaa työllisyyttä.

Sosialidemokraattien mielestä lisäbudjetin sisältämät työllisyystoimet olivat työttömyyden laajuuteen ja kasvuun nähden vaatimattomia. Sosialidemokraatit jättivät lisäbudjettiin vastalauseen, jossa kritisoitiin laajasti hallituksen harjoittamaa talous- ja työllisyyspolitiikkaa sekä esitettiin muutoksia yksittäisiin budjetin esityksiin. Vastalauseeseen sisältyi myös valtaosa siitä kritiikistä, jota sosialidemokraatit esittivät pankeille myönnettyä tukipakettia kohtaan. HE 19/1992.

Toinen lisätalousarvio toukokuussa

Toinen lisäbudjetti rakentui ensisijaisesti valtioneuvoston 5.4.1992 tekemän periaatepäätöksen (10 miljardin säästöt julkisiin menoihin) sisältämien tavoitteiden toteuttamiseen. Budjetti sisälsi säästötoimia sekä toimia pienen ja keskisuuren yritystoiminnan elvyttämiseksi. Budjetti sisälsi noin 1.5 miljardin säästöt vuodelle 1992. Menojen lisäykset huomioon ottaen säästöjä tuli kuitenkin vain vajaa 600 miljoonaa markkaa. Pk-yritysten teollisten investointien rahoituskustannusten alentamiseksi luotiin määräaikainen korkotukijärjestelmä. Budjetti sisälsi myös lisärahaa maatalouteen vajaat 300 miljoonaa markkaa.

Sosialidemokraatit eivät hyväksyneet lisämenoarvion painotuksia. Vastalauseessaan sosialidemokraatit esittivät mm., ettei koulutukseen ehdotettuja säästöjä tule toteuttaa, koska ne pahentavat työllisyyttä sekä heikentävät talouden kasvuedellytyksiä pitemmällä aikavälillä. Sosialidemokraattien vastalauseeseen sisältyvissä

yksityiskohdissa pyrittiin muutoksiin, joilla olisi edistetty työllisyyden paranemista sekä kohennettu talouden toimintaedellytyksiä.

Vastalauseessa tuomittiin hallituksen harjoittama talouspolitiikka taloutta kurjistavaksi ja työttömyyttä lisääväksi ja samalla vaadittiin valikoivaa elvytystä kuitenkin lisäämättä velkaantumista nykyisestään. HE 69/1992.

Polttoaineveroa korotettiin

Moottoribensiinin polttoaineveroa korotettiin 20 penniltä litralta. Korotuksen arvioitiin nostavan moottoribensiinin hintaa noin 5 prosentilla ja lisäävän valtion valmisteverotuloja noin 270 miljoonalla markalla kuluva-
na vuonna.

Sosialidemokraatit eivät pitäneet hallituksen esitystä riittävänä mm. ympäristöpoliittista syistä johtuen. Sosialidemokraattien vastalauseessa esitettiin, että lyijytön ja muu moottoribensiini eriytettäisiin happipitoisuuden perusteella. Hapettomille sekä lyijyttömille että muulle moottoribensiinille esitettiin 10 penniä korkeampaa lisäpolttoaineveroa kuin hallituksen esityksessä. Citybensiinille esitettiin samaa lisäpolttoaineveroa kuin hallituksen esityksessä. Moottoribensiinin sekoituksille esitettiin 10 pennin lisäveron korotusta. HE 71/1992.

Maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksuja muutettiin

Vientikustannusmaksuja muutettiin siten, että sianlihan vientimaksuja nostettiin ja viljan vientimaksuja alennettiin. Vientikustannusmaksuilla katetaan maataloustulolain mukaista maatalouden osuutta maataloustuotteiden vientikustannuksista.

Sosialidemokraatit eivät hyväksyneet lakiin ehdotettuja muutoksia ja esittivät lain hylkäämistä kokonaan. Sosialidemokraattien mielestä hallituksen olisi täytynyt toimia EY-selonteosta annetun lausunnon mukaisesti eli alentaa tavoitehintoja ylituotannosta eroon pääsemiseksi. Sosialidemokraatit esittivät maataloustulolain pikaista uudistamista. HE 58/1992.

Arvopaperikaupasta poistettiin leimavero

Arvopaperipörssin välityksellä tapahtuvasta arvopapereiden luovutuksista suoritettavasta leimaverosta luovuttiin. Toimenpide liittyi osana pankkien tukipakettiin.

Sosialidemokraattien mielestä leimaverosta ei olisi pitänyt luopua pysyvästi. Sosialidemokraattien vastalauseessa esitettiin, että leimavero poistettaisiin vuoden 1993 loppuun. HE 20/1992.

Pääomaverotus uudistui - veroprosentti jäi alhaiseksi

Pääomaverouudistuksen keskeisin muutos oli pääomatulojen ja ansiotulojen verotuksen eriyttäminen. Pääomatulot siirrettiin suhteellisen verotuksen piiriin, ansiotulot jäivät progressiivisen verotuksen piiriin. Pääomatuiloille säädettiin 25 %:n verokanta eikä pääomatuloista mene vuoden 1993 alusta alkaen enää kunnallisveroa. Myös yhteisöjen tulojen verotuksessa siirrytään 25 %:n veroon kuitenkin siten, että erilaisten varausten ja vähennysten tekomahdollisuudet vähenivät.

Veropohjaa laajennettiin monilta osin, mm. luovutusvoittojen, vuokratulojen sekä vakuutus- ja tuottojen osalta. Metsäverotuksessa siirryttiin pinta-alaperusteisesta verotuksesta todellisten puunmyyntitulojen verotukseen. Lähdeveron alaiset korkotulot jäivät toistaiseksi 20 %:n veron piiriin, mutta lähdevero nousee vuonna 1994 25 %:iin.

Sosialidemokraatit jättivät pääomaverolakeihin vastalauseet, joiden pääkriteeriksi kohdistui lakien huonoon valmisteluun, liian lyhyeen käsittelyaikaan sekä pääoma- ja ansiotulojen suureen verotuseroon. On pelättävissä, että alhainen pääomatuloprosentti houkuttelee kirjaamaan mahdollisimman suuren osan tuloista pääomatuloiksi, minkä seurauksena julkisyhteisöjen verotulot vähenevät entisestään. Sosialidemokraatit vastustivat myös pakko-lainaa, koska se kasvatti edelleen eroa pääomatulojen verotukseen sekä heikentää kansalaisten ostovoimaa työttömyyttä lisäävällä tavalla. Arvostelua herätti myös metsä- ja maataloustulojen muita lievempi verokohtelu. Verolaskelmat paljastivat, että maa- ja metsätalouden harjoittajat olivat ainoa ryhmä, joiden verotus uudistuksen seurauksena keveni. HE 200-209/1992.

Varallisuuden verotus pysyi lievänä

Varallisuuden verotusta lievennettiin 80-luvun loppuvuosina niin, että ainoastaan yli miljoonan markan varallisuuksista verotetaan. Varallisuusarvojen alennuksessa on varallisuuden verotus jäämässä fiskaaliselta merkitykseltään vähäiseksi.

Sosialidemokraattien mielestä varallisuuden verotusta olisi täytynyt lisätä alentamalla verotettavan varallisuuden alarajaa. Näin lisäveroa olisi koottu niiltä, joilla on runsaasti varallisuutta, mutta ei välttämättä tuottavassa käytössä. Sosialidemokraatit jättivät esityksen mukaisen vastalauseen. HE 201/1992.

Kolmas lisätalousarvio lokakuussa

Hallitus joutui pitkin vuotta toteamaan, että keväällä 1992 uskottu talousoptimismi osoittautui vääräksi. Työttömyys kasvoi kuukausi kuukaudelta. Hallitus oli suhtautunut aktiivisiin työllistämistoimiin ja elvytykseen erittäin nihkeästi, mutta kunnallisvaalien läheisyys aktivoi hallituksen vähäisiin työllisyyttä ja

koulutusta lisääviin toimiin. Kolmas lisäbudjetti koostui hallituksen 1.10. hyväksymästä lyhyen ja keskipitkän aikavälin työllisyys- ja teollisuuspoliittisista toimenpiteistä.

Sosialidemokraatit pitivät hallituksen aktivoitumista hyvänä, mutta kasvavaan työttömyyteen nähden täysin riittämättömänä. Hallitus lisäsi nyt koulutuspaikkoja, mutta verrattuna sen aiemmin tekemiin supistuksiin lisäykset olivat marginaalisia. Sosialidemokraattien kannat kirjattiin erilliseen vastalauseeseen.
HE 219/1992.

Neljäs lisäbudjetti 75-vuotisjuhlavuoden vuoksi

Neljäs lisäbudjetti annettiin marraskuussa. Lisäbudjetissa esitettiin, että Suomen itsenäisyyden juhlarahaston peruspääomaa voitaisiin korottaa 100 000 000 markalla luovuttamalla rahastolle 1 430 830 kappaletta valtion omistamia Oy Nokia Ab:n osakkeita. Esitys liittyi Suomen 75-vuotisjuhlallisuuksiin. HE 308/1992.

Vuoden 1993 I lisätalousarvio tammikuussa 1993

Vuoden 1992 valtiopäivillä ehdittiin käsitellä myös ensimmäinen lisätalousarvio vuodelle 1993. Lisäbudjetin pääsisältö muodostui pankeille jaettavasta tuesta. Hallitus esitti pankeille yhteensä 20 miljardin markan lisätukea siten, että siitä enintään 15 miljardia markkaa saa olla suoraa tukea ja tuki voi olla vaikka kokonaan takauksia.

Sosialidemokraatit jättivät budjettiin vastalauseen, jossa tuen maksimimääräksi esitettiin 15 mrd markkaa. Takauksien osuus saisi olla enintään 3 mrd markkaa. Pienemmän tuen määrään päädyttiin sen jälkeen, kun pankkien edustajat valiokuntakäsittelyssä ilmoittivat tuen tarpeen huomattavasti pienemmäksi mitä hallitus esitti. Sosialidemokraatit halusivat kirjoittaa tuen

jakamisehdot itse momenttiin eikä pelkästään perusteluihin. HE 375/1992.

TALOUSVALIOKUNTA

Kilpailulakeja tehostettiin

Lailla kilpailurajoituksista pyritään lisäämään kilpailua. Lakiehdotuksessa kielletään jo voimassa olevan mukaisissa neuvotteluissa vahingollisiksi katsotut kilpailunrajoitukset. Kilpailulainsäädäntöä muutettiin vastaamaan paremmin Euroopan yhteisössä sovellettavia kilpailusääntöjä. Kilpailunrajoituksista annetun lain tavoitteena on terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen vahingollisilta kilpailunrajoituksilta. Lakia ei sovelleta työmarkkinoihin ja maataloustuloa koskevista säännöksistä tarkoitettujen tuotteiden alkutuotantoon.

Sosialidemokraatit eivät olleet tyytyväisiä hallituksen esitykseen ja esittivät vastalauseessaan tiukennuksia useisiin lain pykäliin. Sosialidemokraatit esittivät mm ohjehinnoittelun käytön kieltämistä sekä kilpailulle haitallisten fuusiosopimusten kieltämistä. HE 162/1991.

Kilpailun tehostamiseen liittyen uusittiin laki kilpailuneuvostosta. HE 163/1991.

Kilpailun tehostamiseen liittyen muutettiin myös lakia kilpailuvirastosta siten, että kilpailuviraston tehtäviä selvennettiin kilpailuun liittyvien aloitteiden tekemisessä. Tietojen saantia koskevat säännökset kumottiin siltä osin kun ne otettiin uuteen kilpailunrajoituksia koskevaan lakiin. HE 164/1991.

Valtion vakuusrahasto perustettiin

Talletuspankkien vakaan toiminnan ja tallettajien saamisen turvaamiseksi perustettiin valtion vakuusrahasto.

Rahastoon kuuluvat talletuspankit ja ulkomaisten luottolaitosten yleisöltä talletuksia vastaanottavat sivukonttorit. Rahaston varoista voidaan myöntää tukilainoja liikepankkien ja Postipankki OY:n, säästöpankkien sekä osuuspankkien vakuusrahastoille.

Rahastoon kuuluvat ne varat, jotka rahaston toiminnasta kertyvät ja jotka valtion talousarviossa rahastolle myönnetään. Rahasto voi ottaa toimintaansa lainaa, jos sen omat varat eivät riitä tarvittavien tukilainojen myöntämiseen tai muihin lain mukaisiin tukitoimiin. Rahastolle otetun lainan määrä saa olla samanaikaisesti rahaston omien varojen ja sen antamien takausten kanssa enintään 20 miljardia markkaa. Rahaston hallintoa hoitavat pankkivaltuutetuista koostuva hallintoneuvosto, kuusijäseninen johtokunta ja asiamies. Vakuusrahaston perustaminen oli osa pankkien tukipakettia.

Sosialidemokraatit hyväksyivät vakuusrahastoa koskevan lain muutoksitta, mutta sisällyttivät pankkien tukipakettiin kohdistetun kritiikin valtion vuoden 1992 ensimmäisen lisämenoarvion vastalauseeseen. HE 32/1992.

Yrityksille korkotukilainoja

Pienten ja keskisuurten yritysten teollisia investointeja ryhdyttiin tukemaan korkotukijärjestelmällä rahoituskustannusten alentamiseksi. Korkotukijärjestelmä on voimassa vuoden ajan. Sen aikana korkotukilainoja voidaan hyväksyä yhteensä 2 000 miljoonan markan määrä. Korkotukihyvitys on 5 prosenttiyksikköä kuuden ensimmäisen lainavuoden aikana. Lainoja myöntävät luottolaitokset ja ne hyväksyy korkotukilainoiksi kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimisto.

Sosialidemokraatit hyväksyivät lakiesityksen muutoksitta. HE 82/1992.

Rahalakia muutettiin markan kellutuksen laillistamiseksi

Rahalain mukaan Suomen Pankki huolehtii siitä, että markan ulkoinen arvo pysyy vaihtelualueen rajoissa. Vakavan häiriön sattuessa valuuttamarkkinoilla Suomen Pankilla on kuitenkin oikeus olla noudattamatta vaihtelualueen rajoja. Hallitus ehdotti rahalakia täydennettäväksi siten, että valtioneuvosto voi Suomen Pankin esityksestä pysyttää pankin oikeuden olla noudattamatta vaihtelualueen rajoja toistaiseksi. Valtioneuvosto voi ottaen huomioon raha- ja valuuttamarkkinoiden tilan peruuttaa tämän oikeuden omasta aloitteestaan. Suomen Pankilla on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen. Muutoksella laillistettiin markan kellutus toistaiseksi. HE 186/1992.

Ulkomaisten yritys- ja kiinteistöostot vapautettiin

Lainsäädäntö, joka koskee ulkomaalaisten oikeutta omistaa ja hallita kiinteistöjä sekä suomalaisia yrityksiä, uudistettiin vuonna 1992 täysin. Säädettiin kaksi lakia, joista toinen koski ulkomaalaisten suorittamia yrityshankintoja ja toinen kiinteistön hankintoja. Vuoteen 1996 asti ulotetaan seuranta, jolla valvotaan omistuksen tai päätösvalan huomattavaa siirtymistä ulkomaille. Ostaja joutuu hakemaan KTM:ltä vahvistuksen sellaiselle yrityskaupalle, jossa ostetaan sellainen määrä osakkeita, joka tuottaa vähintään kolmasosan yhtiön kaikkien osakkeiden yhteenlasketusta äänimäärästä. Ulkomaalaisten kiinteistöjen hankintojen luvanvaraisuudesta luovutaan ETA-sopimuksen mukaisesti. Luvanhakuvelvollisuus olisi kuitenkin kansalaisuudesta riippumatta henkilöllä, jolla ei ole kotipaikkaa Suomessa ja jolla ei ole ollut sitä aikaisemmin vähintään viisi vuotta. Ulkomaalaisomistuksen vapauttaminen liittyy Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen. Sosialidemokraatit hyväksyivät lakiesityksen ilman vastalauseita. HE 120/1992.

Vakuusrahaston hallintoa ja pankkituen jakamisen ehtoja koskeva vakuusrahastolain muutoksen kiireellisyys hylättiin

Vuoden 1992 valtiopäivien viimeisimpiä isoja lakiesityksiä oli vakuusrahastolain muutos. Esityksessä ehdotettiin muutettavaksi valtion vakuusrahastosta annettua lakia siten, että rahasto siirretään eduskunnan alaisuudesta valtioneuvoston alaisuuteen. Samalla rahastolle haluttiin luoda oma organisaatio. Lakia ehdotettiin myös muutettavaksi siten, että rahasto voi merkitä tai muuten hankkia osakkeita luottolaitoksesta tai sellaisesta osakeyhtiöstä, jonka tarkoituksena on rahaston tukitoimien kohteena olevan pankin omaisuuden ostaminen ja hoitaminen. Rahasto voisi antaa tällaisille yhtiöille lainaa sekä myöntää muuta rahoitustukea ja antaa yhtiöille takauksia. Rahaston valtuuksia tuen myöntämiseen ehdotettiin nostettavaksi 20 000 miljoonasta markasta 50 000 miljoonaan markkaan. Budjettivallan melko huomattava siirtäminen ulkopuoliselle rahastolle tarkoitti sitä, että lain muutoksen hyväksyminen edellytti 5/6 enemmistöä eduskunnassa.

Sosialidemokraatit samoin kuin muut oppositiopuolueet eivät olleet valmiita hyväksymään lain sisältöä sellaisenaan. Sekä vakuusrahaston hallintoon että tuen jakamisen ehtoihin haluttiin tiukempia ehtoja. Lisäksi hallitukselta edellytettiin talouspoliittisia toimia talouskasvun vauhdittamiseksi ja pankkituen kasvun pysäyttämiseksi.

Hallitus ja oppositio kävivät neuvotteluja opposition yksilöimän 10-kohtaisen muutosesityksen pohjalta. Itse vakuusrahastolakia koskevista esityksistä saavutettiin melko laaja yhteisymmärrys, mutta talouspolitiikan osalta, elvytystoimista, ei neuvottelutulosta syntynyt. Tämän vuoksi sosialidemokraatit eivät pitäneet syntyneestä neuvottelutulosta riittävänä ja äänestivät lain kiireellistä voimaantuloa vastaan lain kolmannessa käsitte-

lyssä. Vakuusrahastolain jäätyä hyväksymättä hallitus toi välittömästi eduskunnan käsittelyyn lisäbudjetin, jolla hoidettiin pankkien tarvitsema akuutti tuki. Vakuusrahaston hallinto järjestetään erillisellä lailla, joka on jo (helmikuu) eduskunnan käsiteltävänä. HE 364/1992.

HALLINTOVALIOKUNTA

Hallintovaliokunnan suurin ja merkittävin työ kevätis-
tuntokaudella liittyi kuntien valtionosuusuudistukseen. Lisäksi valiokunta antoi lausunnon EY-selonteosta ja käsitteli joitakin pienempiä lakiehdotuksia.

Valtion virkaehtosopimuslain (HE 43/1992) kohdalla valiokuntaryhmä pyrki saamaan lakiin säännöksen, jonka mukaan henkilöstöjärjestöjen neuvottelumahdollisuuksia olisi parannettu, mutta valiokunnan porvarienemmistö ei siihen suostunut.

Kuntien valtionosuusjärjestelmä uudistettiin

Valtionosuusuudistuksella muutettiin kuntien yleistä valtionosuutta koskevaa lainsäädäntöä (HE 214/1991), kuntien opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevaa lainsäädäntöä (HE 215/1991) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevaa lainsäädäntöä (HE 216/1991). Uudistus oli sekä mittasuhteiltaan (74 lainmuutosta) että vaikutuksiltaan valtava.

Sosialidemokraatit yhtyivät pääosin uudistuksen perusperiaatteisiin ja -lähtökohtiin. Kuntien yleistä valtionosuutta koskevaan lakiin esitettiin muutosta, joka olisi paremmin ottanut huomioon kielivähemmistöjen aiheuttamat kustannukset kaksikielisissä kunnissa. Muutos ei kuitenkaan tullut valiokunnassa hyväksytyksi.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevan lainsäädännön yhteydessä ryhmä onnistui sivistysvaliokunnan

lausunnon ja täysistuntokäsittelyn yhteydessä parantamaan hallituksen esityksiä kirjastojen käytön maksuttomuuden ja Tampereen Työväen Teatterin rahoituksen suhteen. Sivistysvaliokunnan ja hallintovaliokunnan sos.-dem. ryhmät esittivät myös muutoksia mm. kansalaisopistojen rahoitukseen ja vammaisten lasten koulunkäyntiavustajien kohdalla, mutta näille parannuksille ei valiokunnista saatu porvariryhmien tukea.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelun ja valtionosuuden suhteen sosiaali- ja terveysvaliokunnan ja hallintovaliokunnan sos.dem. ryhmät katsoivat, että eduskunnan olisi tullut edellyttää hallitukselta tiukempaa uudistuksen seurantaa erityisesti suurtyöttömyys huomioon ottaen. Pykälämuutoksia esitettiin mm. vaikeavammaisten palvelut turvaavan tasausrahaston perustamiseksi, palveluasiamiehen viran perustamiseksi perusturvalautakunnan yhteyteen ja tulojen perimistä kunnalle koskevien säännösten tiukentamiseksi. Näille esityksille ei saatu hallitusryhmien tukea.

Hallintovaliokunnan mietintöihin opetus- ja kulttuuri-toimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksen osalta liittyy sivistysvaliokunnan sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnot, joihin on liitetty asainomaisten valiokuntaryhmien perusteelliset eriävät mielipiteet, joiden mukaisesti hallintovaliokunnan mietintöihin tehtiin vastalauseet.

Hallintovaliokunta antoi syysistuntokauden aikana kymmenen mietintöä. Merkittävimmät asiakokonaisuudet olivat kunnallislakiin, virkamiesten pakkolomiin ja ETA-sopimukseen liittyvät asiat.

Kuntayhtymät kuntainliittojen tilalle. määränemmistöt pois

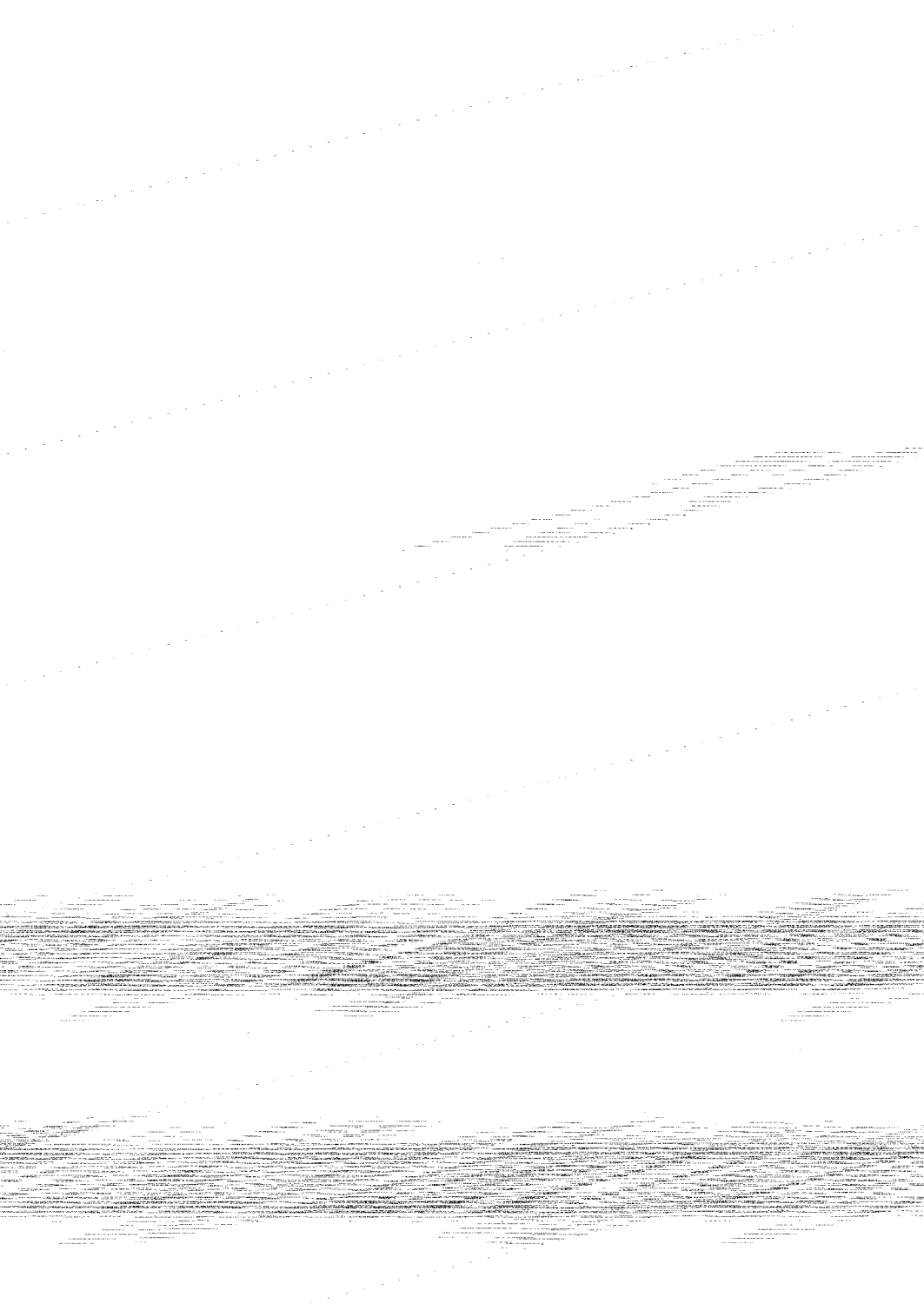
Kunnallislakia muutettiin siten, että kuntien päätösvaltaa hallintonsa järjestämisessä lisättiin mm. jousta-

voittamalla päätösvallan siirtämistä koskevia säännöksiä. Lisäksi muutettiin mm. kuntien liiketoiminnan sääntelyä väljempään suuntaan, poistettiin määräenemmistösäännökset kunnantaloutta koskevissa asioissa ja uudistettiin kuntien välistä yhteistyötä koskevat säännökset siten, että kuntainliittojärjestelmästä luovuttiin ja siirryttiin kuntayhtymiin, joiden järjestysmuoto on vapaasti kuntien välisin sopimuksin määrättävissä. Valiokunnan mietintöön sisältyi myös vastalause, jonka mukaan kunnanjohtaja oltaisiin voitu valita myös määräajaksi. Vastalauseen allekirjoittajina oli sekä hallituspuolueiden että opposition edustajia, myös kaksi sosiaalidemokraattista hallintovaliokunnan jäsentä.

Valtion ja kuntien henkilöstön lomauttamisesta erityislait

Hallitus esitti osana valtiontalouden säästötoimenpiteitä, että sekä valtion virkamiesten että kuntien ja kuntainliittojen viranhaltijoiden ja työntekijöiden lomauttaminen tehtäisiin lainsäädännöllisesti mahdolliseksi. Valtion virkamiesten lomauttamista koskeva laki noudatti sisällöllisesti varsin pitkälle voimassa olevan työsopimuslain asianomaisia säännöksiä. Sosiaalidemokraattinen valiokuntaryhmä katsoi kuitenkin, että lomauttamisesta olisi tullut sopia valtion ja valtion virkamiesjärjestöjen välillä, eikä ryhmä voinut kannattaa lain hyväksymistä.

Kuntien ja kuntainliittojen viranhaltijoiden ja työntekijöiden lomauttamista koskeva lakiehdotus sen sijaan oli myös sisällöllisesti kaikkien työ- ja virkasuhteita koskevien lainsäädännöllisten periaatteiden vastainen. Ehdotuksen mukaan kuntien henkilöstön lomauttaminen tehtiin mahdolliseksi vain viittaamalla kuntien taloudellisiin vaikeuksiin. Myöskään lomautusmenettelyä koskevat säännökset eivät taanneet henkilöstölle samaa oikeusturvaa kuin työsopimuslain mukaisessa lomautuspauksessa. Myös kuntien henkilöstön osalta hallitus oli

SIVISTYSVALIOKUNTA

Eri taiteenalat kattava taideopetusiärjestelmä luotiin

Lailla taiteen perusopetuksesta luotiin kattava taideopetusjärjestelmä, jossa opinnot perustuvat taiteenaloittaisiin opetussuunnitelmiin. Opetusta voidaan antaa lukion ja peruskoulujen kerhotoimintana, kansalais- ja työväenopistoissa sekä musiikkioppilaitoksissa kunnan päätöksen mukaan. HE 211/1991.

Iltakoululaisilta poistettiin maksuton kouluateria

Hallitus esitti maksuttoman kouluaterian poistamista iltalukion ja lukion iltalinjojen oppilailta määräajaksi eli syyslukukauden 1992 ajaksi. Valiokunnan oppositioedustajat jättivät vastalauseen, jonka mukaan ateriaetua ei olisi tullut poistaa. Hallituksen esitys hyväksyttiin eduskunnassa. HE 64/1992.

Vähennyksiä aikuisopintotukeen

Korkeakouluopiskelijoilta on 1.7.1992 alkaen poistettu opintorahan huoltajakorotus ja opintolainojen korkotuki. Aikuisopintorahan vähimmäismäärä nousee 1 570 markkaan kuukaudessa. Hallitus esitti myös muilta kuin korkeakouluopiskelijoilta poistettavaksi huoltajakorotuksen ja opintolainojen korkotuen. Lisäksi esitettiin valtioneuvostolle oikeutta rajoittaa aikuisopintorahan saajamäärää. Valiokunnan oppositiokansanedustajat jättivät vastalauseen, jonka mukaan aikuisopintotukea ei tässä vaiheessa tulisi leikata ja lukumääräkiintiöön johtavasta saajien määrän rajoittamisesta tulisi luopua. Hallituksen esitys hyväksyttiin eduskunnassa. HE 72/1992.

Ruokahuollosta maksetaan järjestämismaksua

Hallitus esitti opetus- ja kulttuuritoimessa vuodelle 1993 rahoitusta koskevia uusia järjestelyjä. Valtion

menoja supistettiin siirtämällä pääosin jälleen menoja kuntien vastattaviksi. Keskiasteen opiskelijoille esitettiin ruokahuollon järjestämismaksua, joka on tosiasiassa lukukausimaksu. Kunta voi päättää maksun perinnästä, mutta valtio perii kunnalta joka tapauksessa oman osuutensa. Valiokunnan oppositiokansanedustajat jättivät vastalauseen, jonka mukaan nämä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen uudet järjestelyt olisi tullut hylätä. Hallituksen esitys hyväksyttiin eduskunnassa. HE 160.

Uusi oppisopimuslaki

Oppisopimuskoulutusta koskevat säännökset ajanmukaistettiin ja siihen liittyvää hallintoa kevennettiin ja siirrettiin päätösvaltaa paikallistasolle. Oppisopimuskoulutusta järjestetään nuorisosteen sekä aikuisten ammatillisena koulutuksena. Järjestämisestä vastaa kunta. Oppisopimuskoulutusta on tarkoitus lisätä. Valiokunnan oppositiokansanedustajat pitivät myös uutta lakia epäpiirteissään onnistuneena, mutta jättivät vastalauseen. Vastalause koskee oppisopimuksen muotoa, sen purkamisperusteita ja järjestämistä kunnissa. Hallituksen esitys hyväksyttiin eduskunnassa. HE 311.

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNTA

Sokerilakia uusittiin

Uudella kolmivuotisella sokerilailla luodaan edellytykset kotimaiselle sokerintuotannolle myös jatkossa. Valtion säätelystä luovutaan siltä osin, kun se on koskenut viljeltävien sokerijuurikkaiden määrää ja viljelijälle maksettavaa hintaa. Laissa säädetään vuosittain myönnettävien määrärahojen sekä sokerikiloa kohden maksettavien hinnanalennuskorvausten enimmäismäärät. Sosialidemokraatit hyväksyivät lakiehdotuksen muutoksitta. HE 78/1992.

Lakeja kotimaisesta tärkkelys- ja öljykasvituotannosta uusittiin

Sekä tärkkelys- että öljykasvituotantoa koskevia lakeja uusittiin ja jatkettiin kolmeksi seuraavaksi vuodeksi. Sosialidemokraatit hyväksyivät lakiehdotukset muutoksitta. HE 79 ja 80/1992.

Luopumiseläkejärjestelmästä siirryttiin luopumiskorvauksiin

Maataloustuotannon vähentämiseksi ja maataloudesta luopuvien viljelijöiden toimeentulon turvaamiseksi säädettiin laki maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta, joka tulee luopumiseläkejärjestelmän tilalle. Luopumiskorvauksilla on tarkoitus jatkossa korvata osittain iäkkäiden viljelijöiden ja valtion välillä solmittavat, maataloustuotannon vähentämistä tarkoittavat sopimukset. Luopumiskorvausta myönnetään viljelijöille, jotka vuosina 1993-95 pysyvästi luopuvat maatalouden harjoittamisesta ja sitoutuvat pitämään maatilansa pellot viljelemättä omistuksessaan vähintään kuuden vuoden ajan. Luopumiskorvauksen alaikärajaksi säädettiin 55 vuotta.

Sosialidemokraatit jättivät lakiin vastalauseen, jossa järjestelmän vaihdos kyseenalaistettiin mm yhteiskunnalle aiheutuvien suurten kustannusten vuoksi. Maatalouden todettiin jälleen saavan ylimääräisen edun suhteessa muuhun väestöön ja muulle väestölle tuleviin erilaisiin eläkemaksuihin. Sosialidemokraatit esittivät lakiehdotuksen hylkäämistä. HE 194/1992.

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNTA

Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsiteltiin kevätis-
tuntokaudella EY-selonteosta ja valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta annettujen lausuntojen lisäksi lakiehdotuksia, jotka koskivat mm. sairausvakuutuslain muuttamista, lapsilisälain muuttamista, aikuisten järjestel-

mällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämistä, sotilasvammalain muuttamista, rintamasotilaseläkelain muuttamista, sairaanhoitotarvikelain muuttamista (ETA-voimaansaattamislaki), erikoissairaanhoitolain muuttamista, lasten kotihoidon tuesta ja lasten päivähoidosta annetun lain muuttamista sekä lakia potilaan asemasta ja oikeuksista.

Säästölakeja jo keväällä

Lapsilisälakia muutettiin siten, että lapsilisien maksatus siirrettiin kokonaisuudessaan kansaneläkelaitokselle. Lasten kotihoidon tuesta annettua lakia muutettiin vastaavalla tavalla. Sen sijaan valtion säästötoimenpiteisiin liittyvä esitys lapsilisään liittyvän nk. vaippalisän poistamisesta hylättiin valiokunnassa yksimielisesti, kun perustuslakivaliokunta oli todennut, että etuus kuuluu toimeentulon lakisääteisen perusturvan piiriin.

Sairausvakuutuslakia esitettiin muutettavaksi siten, että sava-päivärahan tasoa alennettaisiin ja että vakuutetun omavastuuaikaa pidennettäisiin. Samalla lääkekorvauksia heikennettäisiin. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan vähimmäispäivärahan omavastuuajan pidentäminen merkitsisi perusturvaan kajoamista, joten valiokunnassa esityksestä luovuttiin tältä osin. Sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto jättivät yhteisen vastalauseen myös muista heikennyksistä ja ryhmä äänesti niitä vastaan. Valiokunta edellytti myös, että uusilla toimenpiteillä ei enää heikennettäisi sairausvakuutuksen korvaustasoa.

Samassa yhteydessä lykättiin kuluvan vuoden talousarvion yhteydessä hyväksyttyä aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanoa. Sosialidemokraattien mielestä tämä oli jälleen yksi osoitus hallituksen tempoilevasta ja lyhytjänteisestä sosiaalipolitiikasta. Ryhmä esitti syksyn 1991 tavoin järjestelmällisen hammashuollon

korvaamista vain yli 65 vuotiaille nuorten ikäluokkien lisäksi.

Valiokunta antoi syysistuntokaudella 37 mietintöä. Valiokuntaa työllistivät erityisesti ETA-sopimuksen voimaansaattamislait sekä budjettilait.

ETA-sopimuksen voimaansaattamiseen liittyen muutettiin tupakkalakia, lääkelakia ja terveydenhuollon ammattienharjoittamista koskevia lakeja. Muutoksiin ei sisältynyt valiokuntaryhmän vastalauseita. Lisäksi valiokunta ryhtyi käsittelemään kansaneläkelain ja pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen muuttamista ETA-sopimuksen mukaiseksi.

Syksyn säästölait

Valtion vuoden 1993 talousarvioon liittyen valiokunta käsitteli useita nk. säästölakeja:

- valiokuntaryhmä vastusti sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien maksamisten lykkäyksiä;
- valiokuntaryhmä vastusti lasten päivähoidosta ja lasten kotihoidontuesta annettujen lakien heikennyksiä;
- valiokuntaryhmä vastusti työeläkeindeksin leikkausta;
- valiokuntaryhmä vastusti kotiuttamisrahalain kumoamista;
- valiokuntaryhmä vastusti sairausvakuutuslakiin liittyviä heikennyksiä, erityisesti vanhempainrahakauden ja päivärahojen heikennysten osalta;
- valiokuntaryhmä vastusti työterveyshuollon käyttäjämaksuja sekä terveyskeskusmaksuja.

Maatalousyrittäjien lomituspalveluista annetun lain muuttamisen yhteydessä sosialidemokraatit tekivät ehdotuksen, joka olisi merkinnyt lisäsäästöjä hallituksen esityksiin nähden.

Tulopoliittiseen ratkaisuun liittyen hallitus peruutti esityksensä, jotka koskivat palkansaajien perusturvan

romuttamista ja työttömyyskassojen toimintaedellytysten heikentämistä. Tuporatkaisun yhteydessä sovittuihin työttömyysturvan heikennyksiin onnistuttiin valiokuntakäsittelyn aikana saamaan tiettyjä parannuksia ja lausumia lepäämäänjättämismahdollisuuden uhkaa hyväksikäyttään.

Eläkejärjestelmiä ja sosiaalihallintoa muutettiin

Hallitus antoi eduskunnalle neljä lakiesitystä, jotka koskivat eläkejärjestelmien uudistamista siten, että nk. uusissa julkisissa palvelussuhteissa siirrytään työnteekijäin eläkelain mukaiseen eläketurvaan. Hallituksen esitykset annettiin ennen, kun tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä tai sen perusteella käytävissä jatkoneuvotteluissa oltiin saavutettu taikka tultaisiin saavuttamaan kaikkia osapuolia tyydyttävä neuvottelutulos. Sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä esitti johdonmukaisesti kyseisten lakiehdotusten hylkäämistä yksipuolisina saneluratkaisuin.

Syysistuntokauden aikana mullistettiin sosiaali- ja terveydenhuollon keskushallinto ja sosiaali- ja terveyshallituksen tilalle perustettiin kolme virastoa: sosiaalili- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, terveydenhuollon oikeusturvakeskus ja lääkelaitos. Lainmuutokset hyväksyttiin yksimielisesti.

TYÖASIAINVALIOKUNTA

Merkittävimmät lakiehdotukset keväätistuntokaudella koskivat tasa-arvolain ja työllisyyslain muuttamista.

Tasa-arvolain osalta hallitus esitti (HE 63/1992) tasa-arvolain tiukentamista siten, että raskauden tai synnytyksen vuoksi tapahtuva syrjintä nimenomaan mainittaisiin laissa kiellettyinä syrjintänä. Hallituksen esityksessä kuitenkin lähdettiin siitä, että raskauden, synnytyksen taikka vanhemmuuden perusteella tapahtuneesta

syrjinnästä ei voitaisi tuomita maksettavaksi korvausta syrjinnän kohteeksi joutuneelle, vaikka tällainen menettely olisi mm. EY:n tasa-arvoa koskevien sääntöjen mukaista.

Työasiainvaliokunnan porvarillinen enemmistö kuitenkin pysyi hallituksen esityksen takana. Sosialidemokraatit, vihreät ja vasemmistoliitto jättivät vastalauseen.

Lakiehdotuksen toisessa käsittelyssä eduskunta kuitenkin hyväksyi edustaja Nikulan nimissä kulkeneen esityksen, joka vastasi sosialidemokraattien ja muun opposition tekemää vastalauseetta. Asia käsiteltiin suuressa valiokunnassa, jonka porvarillinen enemmistö palasi jälleen kerran hallituksen esityksen taakse. Täysistunnossa opposition kanta kuitenkin voitti, ja näin tasa-arvolakimme saatiin mutkikkaiden vaiheiden jälkeen sille tasolle, jota mm. EY:n säännökset edellyttävät.

Hallitus esitti (HE 77/1992) toisen lisäbudjetin yhteydessä työllisyyslain heikentämistä siten, että nuorten työllistämisvelvoite alkaisi vasta kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen kolmen kuukauden sijasta ja että velvoitetyöllistettävien työaika ja palkkaus pudotettaisiin 75 prosenttiin säännöllisestä työajasta ja palkkauksesta.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 10/1992) mukaan lakiehdotus voitiin käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Sosialidemokraatit katsoivat perustuslakivaliokunnassa, että lakiehdotus heikensi kokonaisuudessaan hallitusmuodon mukaista oikeutta työhön taikka työttömyyden aikaiseen koulutukseen tai toimeentuloon ja että se olisi tullut säätää perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

Työasiainvaliokunnan porvarillinen enemmistö runnoi lakiehdotuksen läpi. Sosialidemokraattien ja vasemmisto-

liiton yhteisessä vastalauseessa ehdotettiin lakiehdotuksen hylkäämistä.

Työasiainvaliokunta antoi myös lausunnon hallituksen EY-jäsenyyttä koskeneesta selonteosta ja järjesti kesäkuussa julkisen kuulemistilaisuuden, jossa käsiteltiin talous- ja työllisyyspolitiikan työnjakoa.

Työasiainvaliokunnan työtä leimasi kevätistuntokaudella se, että hallitus oli työllisyyttä ja työelämän kehittämistä koskeissa kysymyksissä uskomattoman passiivinen. Tätä sopii ihmetellä etenkin, kun maassa vallitsee historian pahin työttömyys. Työasiainvaliokunnan sosialidemokraattinen puheenjohtaja Reijo Lindroos debatoi aiheesta julkisesti ministeri Kanervan kanssa.

Työasiainvaliokunta antoi syysistuntokaudella 11 mietintöä. Valiokuntaa työllistivät erityisesti ETA-sopimuksen voimaansaattamislait sekä budjettilait.

ETA-sopimukseen liittyen muutettiin työnvälitystä ja työvoimapalveluita koskevaa lainsäädäntöä siten, että palveluita annetaan kaikille ETA-maiden kansalaisille. Nämä muutokset tehtiin yksimielisesti. Työturvallisuuslain muutoksen yhteydessä sosialidemokraatit ja muu oppositio onnistuivat parantamaan hallituksen esitystä, sen sijaan kemikaalilain osalta valiokuntaryhmä yhtyi vihreän eduskuntaryhmän vastalauseeseen, jossa edellytettiin lain tiukentamista mm. käyttöturvallisuustiedotteita ja koe-eläinten suojelua koskevilta osilta. ETA-sopimukseen liittyvien työoikeudellisten normien muuttamisen kohdalla sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä ja muu oppositio jättivät valiokunnan mietintöön vastalauseen, jonka mukaan työntekijöiden oikeuksia joukkotöissä ja liikkeenluovutustapauksissa oltaisiin parannettu.

Työllisyyden heikentyessä työvoimapolitiikassa säästettiin

Valtion vuoden 1993 talousarvioon liittyen hallitus esitti neljää nk. säästölakia. Näistä merkittävin oli hallituksen esitys työllisyyslain muuttamisesta. Työllisyyslaista poistettiin velvollisuus järjestää alle 20-vuotiaille nuorille sekä pitkäaikaistyöttömille työntekomahdollisuus. Lisäksi hallitus esitti työsuojeluhallituksen lakkauttamista, työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen opintososiaalisten etujen heikentämistä sekä vajaakuntoisten ammatinvalinnanohjaukseen liittyvän tutkimuksen ja ohjauksen heikennyksiä. Sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä yhdessä muun opposition kanssa esitti mainittuja lakeja hylättäviksi.

LIIKENNEVALIOKUNTA

Liikennevaliokunnassa merkittävimmät kevädistuntokaudella käsitellyt asiat koskivat - EY-selonteon lisäksi - televiestintälainsäädännön muuttamista ja Autorekisterikeskusta.

Televiestintälainsäädännön osalta merkittävimäksi kysymykseksi nousi puheluiden tunnistetietojen luovuttaminen poliisille. Hallituksen esityksessä oleva muotoilu, jossa ei asetettu luovuttamiselle minkäänlaisia edellytyksiä taikka valvontaa, oikeusturvasta puhumattakaan, ei tyydyttänyt ketään, ei edes hallitusryhmiä, saati sitten asiantuntijoita. Liikennevaliokunnassa sorvattiin useita ehdotuksia säännöksen tyydyttäväksi muotoiluksi.

Sosialidemokraatit puolsivat ensisijaisesti sitä kantaa, että kohta poistettaisiin ja siirrettäisiin asianmukaisesti valmisteltavaksi. Toissijaisesti ehdotettiin väliaikaista, tiukat edellytykset sisältävää säännöstä, mikä otettiin vastalauseen sisällöksi.

Asia siirrettiin lukuisten riitojen vuoksi suureen valiokuntaan, jossa muotoiltiin kompromissi, joka tyydytti myös sosialidemokraattista ryhmää - pitkin hämpäin.

Autorekisterikeskuksen muuttaminen liikelaitokseksi

hyväksyttiin periaatteessa, mutta sosialidemokraatit vastustivat hanketta siltä osin, kuin siinä ei asianmukaisesti turvattu henkilöstön asemaa muutoksen yhteydessä. Tämä ei sopinut valiokunnan porvarienemmistölle. Ryhmä ilmoitti äänestävänsä laikehdotuksen yli valtiopäivien, jonka jälkeen esitys poistettiin kolmannelta käsittelystä hallituksen toimesta.

Liikennevaliokunta antoi syysistuntokauden aikana seitsemän mietintöä. Liikennevaliokunnan työssä keskityttiin pääasiassa ETA-sopimuksen voimaansaattamislakeihin.

Tieliikennelain, radiovastuulain ja merilain sopeuttaminen ETA-sopimuksen määräyksiin sujui ilman poliittisia erimielisyyksiä. Sen sijaan ulkomaanliikenteen kauppaluettelosta annetun lain yhteydessä osa sosialidemokraattisesta valiokuntaryhmästä katsoi, että nk. rinnakkaisrekisteriin merkityillä aluksilla työskentelevistä henkilöistä vähintään puolen tulisi olla Suomessa asuvia Euroopan talousalueen valtioiden kansalaisia. Osa valiokuntaryhmästä yhtyi valiokunnan enemmistön näkemykseen, jonka mukaan Suomessa asumista koskeva raja ei olisi ETA-sopimuksen mukainen.

Riitaa mikroaalloista

Kaapelilähetystoiminnasta annetun lain yhteydessä hallitus ehdotti nk. mikroaalloilla tapahtuvan radiotoiminnan säätelystä kaapelilähetystoiminnan yhteydessä ja samoilla periaatteilla, joita noudatetaan kaapelilähetystoiminnassa. Kyseinen asia ei varsinaisesti liity ETA-sopimukseen, ja sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä katsoi vastalauseessaan, että mikroaalloilla tapahtu-

vaa radiolähetystoimintaa tulisi säädellä samassa yhteydessä, kun muutakin radioaalloilla tapahtuvaa toimintaa.

PUOLUSTUSVALIOKUNTA

Valiokunnassa käsiteltiin tärkeimpinä kysymyksinä EY-jäsenyyttä koskeneen selonteon lisäksi lakiehdotuksia siviilipalveluslain ja puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta.

Siviilipalveluslaista poistettiin lakiin syksyn uudistuksessa jäänyt "porsaanreikä", jonka perusteella 240 vuorokautta asellisessa palveluksessa palvelleet saattoivat vapautua jäljellä olevasta palveluksesta vain ilmoittamalla vakaumuksensa muuttuneen pasifistiseksi. Muutos hyväksyttiin yksimielisesti. Lisäksi valiokunta edellytti, että totaaliikieltäytyjiä koskevat ongelmat, jotka olivat syntyneet uuden lain myötä, ratkaistaisiin.

Hallitus esitti (HE 220/1991) puolustusvoimista annetun lain muuttamista mm. siten, että puolustusvoimien rauhan ajan kokoonpanosta päättäminen siirrettäisiin parlamentaarisesti valvotulta puolustusministeriöltä puolustusvoimien komentajalle. Tarvittaessa tämä olisi voinut delegoista päätösvaltaa vieläkin alemmaksi.

Varsin kiivaanakin käyneen keskustelun jälkeen valiokunta päätyi yksimielisesti sosialidemokraattien edustamalle kannalle, jonka mukaan puolustusvoimien organisaatiosta päätetään vastaisuudessa puolustusministeriössä.

Puolustusvaliokunta antoi syysistuntokaudella yhden mietinnön, joka koski hallituksen esitystä asevelvollisuuslain ym. muuttamisesta. Hallituksen esityksessä ehdotettiin mm. asevelvollisuuslain muuttamista puolus-

tusvoimien uuden hallintojärjestelmän ja sotilasopetusta koskevien uusien säännösten mukaiseksi.

YMPÄRISTÖVALIOKUNTA

Huoneenvuokralakia muutettiin

Huoneenvuokralakia muutettiin siten, että saman vuokralaisen kanssa useammin kuin kahdesti peräkkäin tehtyt lyhytaikaiset määräaikaiset vuokrasopimukset katsotaan toistaiseksi voimassa olevaksi sopimukseksi ja että vuokralaisen mahdollisuuksia estää kohtuuttomat vuokrankorotukset ja niiden käyttö irtisanomisperusteena helpotetaan.

Huoneenvuokralakiin tehty muutos perustui sosialidemokraattien huoneenvuokralain käsittelyn yhteydessä joulukuussa 1991 tekemään ponteen, jossa vaadittiin korjauksia silloin hyväksyttyyn lakiin.

Sosialidemokraatit hyväksyivät muutoksen ilman vastalauseita. HE 87/1992.

Asuntovelallisille korkotukea

Uuden lain myötä luotiin väliaikainen korkotukilainoitus huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa oleville asuntovelallisille. Korkotuella tuetaan sellaisia velallisia, jotka eivät selviydy asuntoluottojensa hoitomenoista luottolaitosten kanssa sovittavilla lyhennysvailla vuosilla tai muilla järjestelyillä. Lain tarkoituksena on helpottaa mm kahden asunnon loukkuun joutuneita velallisia.

Sosialidemokraatit pitivät lakia tarpeellisena, mutta käsittelyyn tullut esitys oli huonosti valmisteltu. Asuntovelallisille varattua tukea pidettiin riittämättömänä. Sosialidemokraatit esittivät lakiehdotukseen tehdyssä vastalauseessa mm toivomuksen, että hallitus

toisi välittömästi eduskunnalle esityksen jaettavan tuen määrän lisäämiseksi niin, että useammalla hakijalla on mahdollisuus saada lievitystä velkaongelmiin.

HE 27/1992.

Asuntolainoituksen ehtoja heikennettiin

Istuva hallitus on toimikautensa ajan heikentänyt aravalainoituksen lainoitusehtoja. Näin tapahtui myös syksyllä 1992. Budjetin yhteydessä hallitus päätti kohtuullisen suuruisista uustuotanto- ja peruskorjausmääristä, mutta nämä päätökset mitätöityivät lainoitusehtojen heikennyksillä. Peruskorjaukset eivät käynnisty toivottussa laajuudessa ja arava-asunnoissa asuvat joutuvat vaikeuksiin korkeiden asumiskustannusten vuoksi. Vuokrárástit ovat kasvaneet ja uusiin aravakohteisiin on vaikeuksia saada maksukykyisiä asukkaita.

Sosialidemokraatit jättivät vastalauseen, jossa peruskorjauksen lainoitusehtojen heikennykset torjuttiin, samoin korotukset vuosimaksuihin ja korkoihin. HE 272/1992.

Asuntosäästöpalkkiojärjestelmää heikennettiin

ASP-järjestelmää muutettiin siten, että sekä korkotukilainan korko sekä asuntosäästöpalkkiotalletuksille maksettava korko vastaavat paremmin markkinakorkotasoa. Samalla asuntosäästöpalkkio poistettiin. Omarahotusosuus nostettiin 20 prosenttiin. Järjestelmän piiriin kuuluvien alaikäraja alennettiin 39 vuodesta 30 vuoteen.

Sosialidemokraatit pitivät esitettyjä muutoksia koko järjestelmän alasajona. Pankeille siirrettiin liiaksi valtaa korkojen määräämisessä. Alaikärajan pudotus pidettiin erittäin huonosti sopivana tähän ajankohtaan, koska työttömyys viivästää ensimmäisen asunnon hankintaa. HE 273/1992.

Korkotuettujen asuntojen lainoitusehtoja parannettiin

Hallitus teki lokakuussa säästöpäätöksiä, joihin sisältyi arava-asuntotuotannon alentaminen ja korkotuettujen asuntojen tuotannon lisääminen. Korkotukiasuntojen lisäämiseksi parannettiin lainoitusehtoja. Sosialidemokraattien mielestä lainoitusehtojen parannukset ovat perusteltuja, mutta eivät johda tuotantomäärien kasvuun, koska pankit eivät ole kiinnostuneita tällaisen asuntotuotannon lainoituksesta talousvaikeuksien ja myymättömän asuntokannan vuoksi. Sosialidemokraattien mielestä hallituksen päätökset johtavat asuntotuotannon rajuun supistumiseen ja rakennusalan vaikeuksien pahenemiseen. Sosialidemokraatit jättivät lakiin vastalauseen. HE 292/1992.

Asumistukea heikennettiin

Asumistukea saavien kansalaisten määrä on kasvanut rajusti työttömyyden vuoksi. Budjettiin vuodelle 1993 varattu asumistuki osoittautui yli 500 miljoonaa markkaa alimitoitetuksi sovellettaessa vuoden 1992 asumistuen jakoperusteita. Hallitus ei ollut valmis lisäämään asumistukea, vaan teki asumistukilakiin muutoksia, joilla asumistuen ehtoja voidaan heikentää.

Sosialidemokraatit pitivät asumistuen leikkausta erittäin epäoikeudenmukaisena ja jättivät lakiin oman vastalauseen. Asumistukilain kolmannen käsittelyn yhteydessä sosialidemokraatit esittivät epäluottamuslausuman asun-
toministeri Rusasen toimille. HE 250/1992.